

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VII

Barcelona 2 Agost de 1913

Núm. 300

SUMARI

La Tradició i les Normes, per M.

VIDAL.

D'Excursió dialectal, IV, per P. BARNILS.

Nostramo passa, per JOAN DRAPER.

Crònica vella, III, per JOSEP LLEONART.

La instrucció sexual, per JOAN ALZINA I MELIS.

La Gimnàstica Rítmica. La significació pedagògica i artística en el nostre temps, per JOAN LLONGUERAS.

Un marbre. De la bellesa i de la semblança en Art, per JOAN DUCH.

La Fe i la Poesia. Discurs de l'IL·LUSTRISSIM SR. DR. TORRAS I BAGES a la festa de la Fe, celebrada a Ripoll.

L'Institut d'Estudis Valencians i la Diputació de Valencia.

De la premsa

Els teixits a l'Escola Industrial, per FRANCESC CANYELLAS I BALAGUERÓ.

La cianamida de cals, per V. S. i B.

Informació

Arxius de l'Institut de Ciències.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasesell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Es ven a les principals llibreries

La Tradició i les Normes

La impugnació més greu que s'ha fet a les Normes Ortogràfiques de l'«Institut d'Estudis Catalans» és sens dubte la de què s'oposen a la tradició de la nostra llengua literària. La veritat aparent d'aquest càrrec depèn de ço que s'entengui per tradició, o més ben dit de la mida amb la qual es fa el sondatge d'aquesta deïu de la nostra fesomia secular.

Talment sembla que els detractors de les Normes—entre'ls quals han volgut distingir-se els redactors d'un setmanari de fora—prenguin per vida de la llengua catalana la del període floralesc, caracteritzat per l'esguard vacil·lant de qui ha romàs un terme secular orfe de la llum del dia. Talment sembla que no entenguin que després d'aquell període d'indecisions i d'influències estranyes que encara no hem foragitat, i que mai foragitem totalment, cal per relligar-nos a la vera tradició, intercompuda al moment d'esclatar per tota Europa la poderosa força reconstructiva del Renaixement, un altre llarg període on hi pesin tant com el geni creador del poeta, l'estudi minuciós del filòleg, mes no del filòleg aficionat sinó del nodrit en les recerques fetes amb esperit i mètode científics.

Per això ens preguntem: ¿En el munt d'invectives contra aquestes Normes—la característica de les quals és un relligament amb la nostra tradició mig-èval,—on són els arguments que s'han donat seriament contra tal o qual solució proposada per l'Institut? El Dr. Rubió i Lluch, sortint al pas de la desgraciada esmena de Carreras i Candi, deia que les raons que podien oposar-se, segons el seu criteri, a algunes de les Normes eren més sentimentals que científiques, i és ben cert que fins avui cap raó científica ha eixit al pas de les Normes en aquesta campanya que's diu empresa «pels mellors centres literaris»—aquests

centres de l'existència dels quals tant sols donen fe els nostres fantàstics reporters a les envistes d'uns Jocs Florals.

Cau per la seva basa l'argument de la oposició amb la tradició quan se considera que moltes de les Normes (*e* del plural i desinències verbals, *g* davant *e* i, conservació de la *l* doble, *q* davant dels diftongs *qua què què quo*, sistematització de la *ç*, etc.) representen el passar per d'amunt un període d'indecissió per anar a cercar la deïu de la vera tradició literària, fins sacrificant a voltes respectables criteris etimològics que no s'acorden amb l'ús mig-èval. Pel que's refereix a aquelles normes que no poden tenir un antecedent en el caos ortogràfic del bon període literari, és on caldria major serenitat i més eclecticisme per fer nàixer de diversos punts de vista una sistematització ortogràfica que no havia existit mai o que devia la seva existència al veïnatge d'una altra llengua ben fixada, oficialment reconeguda i fins acceptada a precari.

¿Hauràn de creure els disposats a acceptar les Normes, que van errats sols per la paraula d'una gent que emplea grafies tant poc tradicionals com *mitx* i *fasse*, (temps del verb fer)? ¿Haurem de creure en la bona fe d'uns senyors que lliguen les Normes amb el suposat gongorisme de certs escriptors joves, i que parlen de conservar en el llenguatge «la olor de sa primitiva senzillesa», mentre usen paraules tant castices com *lograr* i *esperpento*? Es per això que els escrits d'aquests amants de la tradició i de la senzillesa primitiva, per usar el seu llenguatge primitiu, no ens faràn «sortir de fogó» ni «posar cap pedra al fetge» ni ens «ho pendrem a la valenta», puix sabem que combatre l'obra dels especialistes és per ells «bufar i fer ampolles».

Realment en la senzillesa d'aquest llenguatge «s'hi pot pujar de peus».

M. VIDAL

D'Excursió dialectal

IV

La tasca del dialectòleg, malgrat tot l'encant que reporta, resultaria extremament insuportable i monòtona en la seva realització, si no fossin les continuades impressions de viatge que venen a treure'l de les cavil·lacions lingüístiques. El viatjar és sempre una cosa agradable i instructiva. Pel filòleg els viatges dialectals tenen totes aquestes condicions, i més encara, són ço que podríem anomenar *una felicitat* per antonomasia.

Amb retrassos imponderables que sovint se contenen per hores i després d'una serie inacabable de maniobres incomprendibles, arrenca la «diligència» sota una pluja de crits i d'interjeccions virulentes puntejades per l'espètec sobtat de la tralla. L'hostal queda enrera i un matelot d'ample pit generós i cara franca ens trameta el darrer comiat tot tancant les portes de la «quadra» de fortor resclosida. I carretera enllà!... La polsaguera alçada per la primera empenya de les cavalleries va esfumant-se pausadament per fer lloc als nous remolins aixecats pel vent o pel pas vertiginós d'algun «auto» que's burla de nostra monotonia, apareixent estrepitós i fonent-se com per encant per les reconades de bacs laberíntics. I desfilen silencioses i ensopides a banda i banda del carruatge les posts crivellades del telègraf, els bocins de parets escrostonades que salven un precipici, els guarda-rodes rebassuts, els ponts minúsculs de les cantarilles i els pilots de grava esbarriats que els peons de gorra encintada de vermell i paiola caiguda baten arràn de les cunetes fetes un herbei, ombrejades ací i allà per algun platan escanyolit que encara brega amb la sequia... Entre

tant els passatgers atiborrats dintre d'aquell «túnel ambulat», segons expressió d'un company de viatge, alguns van doblant successivament sobre la post del pit llurs testes ritmicament brandants, mentre altres maten aclaparadament el temps fent comentaris d'allà «Marruecos», discutint dels «insurrectos» i de les «carques» i planyent als pobres fills de mares pobres que ja fa anys que'n tornaren i encara és l'hora que han de cobrar els «alcances», i amb tot i això avui els demanen altre cop per dur-los al «matadero». No cal dir que el dialectòleg fa el cap viu i les orelles atentes als esplais del poble i sols sent veure's privat indirectament de treure la llibreta de notes per no despertar sospites que en aquest cas estarien tant lluny de tenir un fonament. Així resulta passadora una llarga tirada de carretera per altra part insuportable, i un procura instinctivament avivar-ne l'atractiu fent chor a la jeremiada resignada que's descapdella, animant-la amb un «gallet» pres des de'l carruatge a la primera taberna i calant foc al «cuartelero» de rúbrica per complement.

Així transcorren sovint les hores mortes que absorveixen molts cops tota una jornada, fins que qualque llumeneta rogenca ens permet trencar espiritualment el bleix, acarant-nos amb la dolça esperança d'una vila pròxima. Encara una pujada i una estona de marxar en pla i una pendent sobtada, per on se desboquen reviscolades les mules cascavellejants i ja entrem al terme. Una parella de la «benemèrita» apostada reglamentàriament a banda i banda de l'ampla via quieta s'entera enigmàtica amb el «majoral» de les novetats que podrien haver-nos ocorregut. Es que amb nosal-

tres hi ve el «correu» i amb ell la premsa i la correspondència i les circulars oficials i les comunicacions de les altes esferes... En el poble ensenyat, aclarit per quatre mal-carades bombetes elèctriques que han arreconat successivament dels antics i solemniais «festers» i encara els fanals enllorats de petroli que pengen d'ací i d'allà com gabies mal fetes i esgabellades, ens espereu els de sempre: el hostaler cridaner i patriarcal que comanda el desembarc de la caravana, el mestre, el juez, l'apotecari i el metge, que s'informen d'encàrrecs recomenats i frissen per *La Voz del Magisterio*, *El Herald*, *La Veu*, *El Poble*, *Las Noticias*, *La Vanguardia*. Amb ells un petit grupu de dones escotorides que sotgen curioses l'arribada dels passatgers i avencen judicis a cau d'orella i quatre bailets astorats que se us acosten estranys com flairant, badocs i ja intrigats, el que porteu a la maleta. Car al filòleg l'exterior el traeix sovint, sinó com a filòleg, com a un passatger rarament vist que dista molt per consegüent de semblar-se a tants i tants viatjants que van a muntanya per mor del «negoci», Demà quan començarem a preguntar pel Rector i per l'alcalde i pel propietari X i pel Sr. Z, i no farem esment de la merceria d'En Pau, ni de la tenda d'En Pere, ni de la botiga d'En Berenguera, s'acreixeràn els dubtes i la curiositat que no's veurà desvanescuda fins que fetes les visites de moment, tornem a l'hostal i descobrim amb serietat rienta la nostra missió a la criada esquerra o a la mestressa bonatxaça i comencem a entretenir-nos morosos per la cuina desgranant recelosament preguntes, fent giravoltar els tupins amb el mànec del llapiç i oscil·lar les lleves i els calamàssecs ensutjats amb la punta del gaiato.

Llavors rodará pel poble de casa en casa la nova de la descoberta comentada diversament i benèvola i quan eixirem acompanyats d'algun dels grossos la

---

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega . . . . . Ptes. 35
Tela . . . . . » 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega . . . . . Ptes. 45
Tela . . . . . » 55

gent ens somriurà afectiva com esperant servidors que anem a demanar-los *datos*. Si fem parada a cal sabater, per exemple, no mancaràn ajudes a l'interrogat que'ns obligaran a multiplicar les preguntes i a resoldre qüestions de *pomdonor* llingüístic entre'ls mateixos del poble que pretindran tenir tots raó sobre la *verdadera* paraula catalana. Quan aquestes complicacions se presentin, que no seràn escasses les vegades, ens precisarà donar satisfacció als improvisats contrincants desfent-nos en disquisicions filològiques *ad hoc* com capítols arrencats de sobte d'un Manual de filologia *al alcance de todos* no escrit encara. I en realitat les raons que procurarem donar i aduir, més que una fórmula conciliadora com algú podria suposar, seràn les més de les vegades expressió sincera del nostre sentir. El qui cregui que un mot és més català perquè s'assembla més al corresponent de Barcelona tindrà tanta raó com l'humil sabater de poble que martell en mà i reblanint una llenca de sola aferrada sobre'l genoll amb el tira-peu i estrafent una ganyota amb la boca que enclou entre dents i llavis un pecic de tatxes, defensa a ultrança la vera catalanitat de la seva paraula. Què hi poden fer ni el sabater, ni el sastre, ni l'espardenyer, ni l'hortelà, ni el jornalier que han fet quasi sempre vida enclosa entre muntanyes, si un nombre de paraules que ells viuen i senten ofereix un caràcter evolutiu extrem, darrera manifestació de l'esperit de la llengua, mentre les mateixes han quedat estacionades en les ciutats o quan menys entrebancades per una influència culta? Per ço dirimirà el filòleg certes preocupacions apel·lant tot d'una al *secundum quid* salvador i equitatiu en aquestes circumstàncies extra-acadèmiques improvisades. Mes això que podrà satisfer de moment als interlocutors ingenus, no deixarà de suscitar dubtes i sospites i dificultats enginyoses a algú dels auditors més versats en les lletres, el qui no perdrà l'avinentsa d'etzibar-nos-les prudentment en el esplai d'una passejada pels terrers tombats de soca-arrel de l'explotació agrícola *Riegos y Fuerza del Ebro*, mentre admirem els saltants muntanyosos de l'aigua desviada, i ens escruixim al xiulet de les màquines, al volcànic esclat de les barriñades i al feixug treballar incessant de les enormes grues.

P. BARNILS

Trempl i Sort 20 de Juny de 1913.

Nostramo passa

A Josep Granger, per a consagra-
ció de les nostres fraternals in-
timitats.

Nostramo passa. En l'aire d'aquest ponent d'abril
hi hà l'aletieg suavíssim dels àngels fent-li escolta;
una quietut profunda, reverencial l'envolta;
la rosa de la Fe esbada el seu pistil.

Clama la campaneta amb una veu d'infant,
i al prec d'aquesta llengua les gents se postren totes,
amb compunció el pit llur colpejen-se devotes;
brolla de tots els llavis una fervor clamant.

Al lluny el mar salmeja de monjos com un chor;
son incenser d'aromes breçola el jardí i l'horta;
com una amor encesa, hi hà un llum en cada porta
qui s'enrogeig i trem també com una amor.

En aquest poncellar de flors de blanca llum
també hi hà del poeta la llantia tremolosa;
com sota la rosada, al vostre pas desclosa,
digneu-vos acceptar el seu humil perfum.

—Siau beneït sempre, Senyor Deu d'Israel,
car heu ungit mon cor amb oli de poesia
i em deù de bon matí mon pa de cada dia
i em feu d'un més enllà cremar el dolç anel.

Are per camps daurats em mena joventut,
per camps daurats, però sense ni una rosella.
Feu que ben prest el riure sonor d'una donzella,
com picarol, alegri la meva solitud.

Que sigui blanca i rossa, que dels seus ulls el fons
diguei que, igual que Venus, nascuda és del mar nostre,
però que, com Maria, l'estel marí, en el rostre
de puritat l'hi lluin blanc-roses floracions.

Mireu aquest llumet! Sense defensa, el vent
el mou, torça, revolca i sembla que l'apaga.
Feu que el serè fulgir obtingui de la daga,
que el resplandor escampa victoriosament.

Que un altre vespre que torneu Vos a passar,
immòbil se mantingui la seva flama incerta,
que de tot buf malèvol la tingui ben coberta
el cercle que amb ma esposa i els fills li he de formar.

Que amb ells visqui una vida ben llarga de repós.
Doneu-me el gran plaer de veure ma existència
perpetuada fins la terça descendència.
Si vull un xic de gloria, Senyor, la vull per Vos.

Cediu-me a mí aquesta: quan els enamorats
senzills homes de mar i els de la pagesia
a una donzella vulguin resar amors, que sia
llur creació ferventa uns versos meus truncats.

Que casa meva sigui llur casa pels veïns;
que d'olivera espessa tot temps sigui ombrejada;
i sense esperar venia, sigui'ls franca l'entrada,
cansats de llargues rutes, quan truquin pelegrins.

Que mai sigui privat llur gaudi a aquests meus ulls.
Deu-los per delectança del mar llatí el miratge,
car ell me dón la pauta del terrenal viatge:
sense deixar el cant, rendeix tots els esculls.

Que sigui tot mon viure miracle de l'amor.
Que formin una estreta garlanda gloriosa
els fills dels fills i els nets i al cap la dolça esposa,
entorn el llit pairal, a l'hora de ma mort.

Llavors feu-vos carn meva donant-me el vostre pa.
I si, al senti el brandeig planyent de la campana,
un forastè a una noya—per qui se plany?—li fa,
contesti ella, aixugant-se la galta del plor blana:
—ha mort nostre poeta de tant que va estimar!

JOAN DRAPER

* Premiada amb la Viola als Jocs Florals d'Esparraguera.

RON BACARDI

Crònica vella

III

Dèiem que la cançó-reina de l'*Ueberbrettl* era per a nosaltres *Schlagende Herzen* de Bierbaum a la qual Ricard Strauss posà el cant. Lírica aplicada batejava Bierbaum el nou teatre de Varietats. I la poesia amb que ell personalment el nodria no desmereixia del lema. Escolteu:

*A través camps i prades se'n va un donzell,
kling-klang li bat el cor,
al dit li brilliga l'aurífic anell,
kling-klang li bat el cor.*

«*Quin bo de mirar-vos, conreus i prats!
Ai, boscos i cimes, que sou gemats...!
¡Que n'ets de bo, que n'ets d'hermós
adalt dels celatges, sól ros!*»
Kling-klang li bat el cor.

*I, tresca que tresca, oidà amb quin delit,
kling-klang li bat el cor.
Les flors li mig-riuuen i un feix n'ha cullit,
Kling-klang li bat el cor.*

«*A través camps i prades l'oreig d'abril
dalt dels boscos i serres l'oreig d'abril,
i al cor també m'entra l'oreig d'abril
i a tu m'empeny, manyac subtil.*»
Kling-klang li bat el cor.

*Entre prats i quintanes la noia està,
kling-klang li bat el cor.
Damunt dels ulls àvids té estesa la mà,
kling-klang li bat el cor.*

«*Travessant camps i prades va fent camí,
pels alts cims entre boscos ve cap a mi,
Ai que tarda a arribar. Tant de bo fos aquí.*»
Kling-klang li bat el cor.

¿Com podia anar ensems aquesta lírica amb les disfrees mig de bohemia mig d'època amb què es presentaven a l'escenari els interpretadors de l'*Ueberbrettl*?

Bierbaum, tot cercant-ne disculpa d'això semblava cercar consolar-se'n ell mateix quan, per exemple, en una de les edicions de l'aplec de poesies per a les noves *Varietats* escribia en aquella carta-pròleg a una dama: «No, no, creieu-me, els nostres volguts contemporanis són gent per a batejar de bell nou a l'ensems de la bona, vella poesia alemanya, i no ho tindran per cap minva a la seva dignitat humana el deixar-se emocionar per versos que s'ho mereixin. Per ara aquests versos no han pogut presentar-se sense aquells quants oripells de teatre, i algú que altre cascavell, però aqueixa mascarada aviat no serà menester.»

I encara, si no hagués sigut més que la mascarada... Perquè és el cas que, no ja en la presentació sinó en el material mateix de l'*Ueberbrettl*, ¡ai lliure oportunisme bierbaumesc que de ceptre et cargolaves ara en grilló contra l'*estudiant etern!*..., en Bierbaum tingué d'acceptar en el repertori de l'*Ueberbrettl* versos allunyats del seu sentiment de la lírica a tot ser-ho. Llegiu si no aquest de Wedekind el més retort:

He fet els comptes a la tia,
vella xaruga, tant se val...
M'he aixecat mentres dormia
i lo d'abaix ha anat adalt.

Les piles d'unces que hi trobava!...
papers de plata un galàn feix;
la tia mentrestant roncava;
¿què se'm endóna del seu bleix?

¿Què en treu de dar-se mala vida?...
¡Ai quina nit tant negra fa!...
Dret als budells va la punyida.
La tia para de roncà.

Si el sac de l'or pesava,
la tia no menys, a fe;
pel coll l'arrocegava,
forat avall del fosc cellé.

He fet els comptes a la tia,
vella xaruga, tant se val.
Vosaltres, jutges, feu el mal,
jove com soc se'm desgracia.

Era ben bé aquell Modernisme on se congreava la morosa passió d'enterrar-se o desenterrar-se.

Fundant-se en què tota natural manifestació de vida era bellesa, el poeta es donava a cantar la taberna o el cau. Fundant-se en que com més forta la manifestació més valor vital, es cantava l'abús de tota força com a superior obra d'art. La culminació d'això en art no podia deixar de ser el que ja és per avui amb l'italià Marinetti que exalça com obra suprema d'art l'espectacle de la bala de canó barrinant el ventre obert de la víctima.

La culminació d'això en el social tenia d'arribar forçosament al tipus internacional de l'apatxe que la política internacional preparava allavors en malvades retortes fent-li de practicant la bohemia internacional. ¡Vergonya!... El poeta que no té de sentir altre pes que el de les ales de l'espiritualisme ni altre jou que el de la natura-mare, es jugava la blava llibertat, es feia criat del monstre internacionalista, alcavot de l'apatxe, del pinxo, del camorrista, d'aquest desarrelat irresponsable nascut com un verm del detritus de les idees.

¿Potser venia de França aquell patró de literatura?... ¿Què sab un, pobre filla anònima, de la corrupció?

D'aqueixa llei em sembla la poesia que hem vist de Wedekind, que tot apatxe podria fer-se tatuar a l'espatlla, la poesia del matador de ties internacional.

També d'això cercava aconsolar-se Bierbaum, a l'estampar en la primera edició de l'aplec de poesies per a *Ueberbrettl* aquestes paraules: «El que fugí dels límits de la bellesa si que no hi trobarà lloc en el teatre de Varietats del Pervindre. A la fi cada moda té la seva bellesa. De genteta que anomenaràn descarat ço que un esperit més lliure fruità com a la bellesa específica d'un genre sempre n'hi haurà.»

¡Bierbaum, Bierbaum! ¿*Bellesa específica* en aquell estribot de Wedekind?... Un arriba a pensar si el teu oportunisme era una manera de dir: «Els perdono perquè ells em perdonin a mi», recordant-te de l'eroticisme que't poguessin retreure en obres teves. Perquè, l'autor de *Schlagende Herzen*, durant aquella seva temporada de lírica pura no podia disculpar en nom de la *bellesa específica* aquella cançó tabernaria.

No, perquè tu, Bierbaum, havies al·legoritzat la lírica de l'*Ueberbrettl* en aquests versos:

*Dring gentil del ball rodó
sota l'ombra clara.
Cada fulla un resplandó
i un encís cada cançó
esdevenen ara.*

*Té la vida un bla corrent,
clara pau la onada.*

*En la neta altura hi ha
l'igni imàn que'ns fa estimà.*

*Sol penjat al cel blaviç
ets l'amor que'm fa feliç.*

*Tota cosa nada
cria i porta a bon volé,
no ens enganya mai en re
per tant que, creienta,
lluny d'enuig i fosquetat
entreguem la voluntat
al raig clar de sa calrada,
lliures, com l'infant rosat,
al ball de la prada.*

JOSEP LLEONART

(pel text i per la traducció de l'alemany de les poesies)

La instrucció sexual

—Simplicitat i veritat: ve't-aquí els únics requisits essencials per la pràctica solució d'aquest delicadíssim problema—digué la dama.

La petita societat gaudia asseguda a la terrassa de la vila setcentesca de les magnificències de la tarda autumnal. Als peus de l'escalinata les aigües del canal s'escorrien lentament. Els arbres del jardí feien una lleugera remor. Al lluny, entre els esplendors d'una llum triomfal, se destriava Venècia.

—Es espantós—proseguí després d'una curta pausa—que un jove arribi a la pubertat ignorant que tal incitació esdevinguda per un atzar no inclou tant sols una passatgera curiositat, que allò inclou infinites possibilitats de bé i mal, un obscur arsenal d'insidies a l'evolució harmoniosa de les se-

ves forces físiques i morals, a son ben ésser i a tota sa vida futura. I les mares, els pares i educadors que no li deixen fer una excursió per la muntanya o pendre un bany de mar sense un cúmul d'advertències, l'exposen a un perill constant sense cridar-li: està en guardia!

Tal volta sia més tràgic encara ço que passa amb la dona quan alguna confiança, vulgar quasi sempre, no li il·lumina el misteri. Les noies de les classes mitja i alta, en els pobles llatins al menys, solen tenir ben poques ocupacions absorbents, i en què voleu que pensin amb tota l'energia de llur fantasia i llur còs en vaga, sinó a aquella cosa que esperen i per la qual únicament les han educades i preparades: l'amor i el matrimoni?

L'amor arriba a ésser per elles una ex-

tranya cosa, irreal, misteriosa, una ubriaguesa inefable, superior a tot. No sospiten, en mig del romanticisme de llurs somnis, que en l'amor veritable i durader hi entren també els elements preciosos de la vida diària: l'estima, la confiança, el respecte, la tolerència. I es lliguen per sempre amb una persona que coneixen amb un grau de intimitat que amb freqüència no bastaria per invitar-la a dinar.

Després, naturalment, ve la realitat... Gracies a la força d'adaptament, els desastres sentimentals no són tant corrents com altriment seria; de totes maneres, la noia ha transfós a sos somnis part de l'essència més alta, més noble i més pura de la seva ànima; quelcom d'açò s'és perdut irremissiblement, i la petita llavor d'idealitat, l'única potser que hi havia i que hauria pogut fecundar una vida, s'ha agotat vanament.

La dama es compongué sós esplèndits cabells, ja blanquejats, amb gestic exquisit que li era habitual i continuà:

—Els pares, en arribar l'adolescència o abans, si és necessari, haurien d'iniciar a sos fills, dirigint els instints brutals, marcant clarament, marcant sobre tot les conseqüències, la greu responsabilitat, el contingut ètic que la nostra espiritualitat ha afegit a la fisiologia.

Alerta a respondre a una ingenua pregunta, a un d'aquells terribles *perquès* de l'infància, amb una mentida mal disfregada o amb un reny! si el nen és intel·ligent, l'argument adquireix per ell un sentit ambigu de fruita prohibida i bona part de la confiança infantil se'n va. Si un noi dema-

na, que se li contesti amb el to senzill i espontani amb el qual se diuen les senzilles veritats quotidianes, i així aquest ordre de coses no adquirirà una posició apart; el perill està precisament en que se li concedesca una categoria especial en comptes de donar-li son lloc lògic, natural, secundari, entre la multitud dels coneixements als quals s'obren l'intel·ligència i tot l'ésser del nen.

A un cert punt de l'infància i de l'adolescència la necessitat del saber no és corrupció, sinó pròvid advertiment de la naturalesa; si no la satisfàn aquells a qui per obligació pertoca, ho feràn els amics, la cambrera, els criats... Veritat, professor?—interrompé la dama dirigint-se a un professor de l'Universitat de Padua, molt conegut per sos treballs de Fisiologia cerebral.—Per què està tant callat precisament quan es parla d'una qüestió en la qual vostè té especial autoritat?

—Ah, senyora!—replicà l'aciençat.—Els metges estem massa avesats a contemplar el costat fosc de l'home... Poques veus tant autoritzades sobre aquest punt com la d'una mare virtuosa, intel·ligent i culta...

Jo no podia menys de pensar entre tant que mai de la vida hauria sentit dir tals coses—i eren ben justes i moderades!—a una senyora catòlica espanyola.

JOAN ALZINA I MELIS

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

La Gimnàstica Rítmica

Sa significació pedagògica i artística en el nostre temps *

«Procurar que'l nostre cos, ja des dels seus primers temps de formació, es trobi sotmès a una constant disciplina espiritual, i no deixar mai que'l nostre esperit se desentengui d'intervenir en tota gimnàstica o disciplina corporal: veu's-aquí una norma preciosa d'educació que convé al nostre viure modern, perquè solament ella pot retornar, d'una manera viva i directa, entre'l cos i l'esperit, aquell equilibri perdut i aquell ritme creador i vivificador de tota humana activitat, entre'ls quals oscil·len radiants, amb desitjos d'eternal revelació, la suprema bondat i la suprema bellesa.»

CHIRON.

D'ençà que soc tornat d'Hellerau (on pensionat per la «Junta para Ampliación de Estudios e investigaciones Científicas en el Extranjero», de Madrid, he passat alguns mesos dedicant-me exclusivament a l'estudi i a la pràctica de la Gimnàstica Rítmica), que'm sento com amb un deute sagrat envers la meva Catalunya (el breçol espanyol de l'obra Dalcroziana), el compliment del qual m'apar talment que'm sigui demanat tàcitament per cada català que'm saluda pels carrers. Sis o vuit anys enrera, fent-me meves (a manca d'altres) unes nenes que jugaven pel carrer, vaig començar a iniciar, allà a Terrassa, en les festes de l'Escola Choral, esboçadament i amb ben mala traça, les primeres temptatives de l'obra reformadora de Jaques-

Dalcroze. La cosa passà com en família; i, si bé causà una certa novitat el fer moure les nenes tot cantant, ningú hi donà importància, i el fet semblà no tenir la més petita transcendència. Més tard, a mida que les temptatives se prodigaren i prengueren formes més completes i variades, l'obra de Jaques-Dalcroze esdevingué un agradable i encantador passatemps, goig dels ulls per a xics i grans, i les cançons amb gestos que floriren a Terrassa, s'expandiren prodigiosament per tot Catalunya. Llavors començà a sonar per l'aire un nom de combat, la significança del qual no acabàvem de capir del tot. Era un nom que, ensemps que'ns seduïa misteriosament, ens produïa una vaga i indescriptible estranyesa. De les cançons aquelles, ornades amb marxes i amb evolucions i amb gestos de braços i de cos, se'n digué *Gimnàstica Rítmica*; i, així nomenat tot jòc d'infants que's mogués entre cançons i música, cadascú interpretà la cosa com li vingué bé, i l'explicà i la motivà a sa manera. El nom aquest no tardà a fer-se popular per tot Catalunya, i fins en alguns indrets del restant d'Espanya es parlà de Gimnàstica Rítmica, i amb aquest nom s'organitzaren belles festes infantils. Amb tot, ni remotament, ningú era capaç de sospesar llavors la magnitud i l'importància de l'obra que sota aquest nom s'amagava i que poc a poc i ascientadament anava elaborant, rode-

jat de ses deixebles fidels, l'eminent Jaques-Dalcroze allà en la calma imperatorbable d'aquella Ginebra que en les aigües tranquiles del naixement del Rose s'emmiralla. Sens trigar, no obstant, s'adonà algú, sobre tot després dels meus breus viatges a Suïça, que aquelles senzilles i ingenues cançons amb gestos i rondes infantils anaven de mica en mica transformant-se: els exercicis rítmics que entre elles s'intercalaven adquirien cada vegada més importància; i foren ben aviat aquests exercicis, i no pas les cançons, el que més interessà els espectadors. El jòc esdevingué, naturalment, un exercici, i de l'exercici sorgí, a no trigar, tot un mètode de treball i d'estudi. Es així com lògicament havia de neixer la Gimnàstica Rítmica.

Però, ja arribats aquí, la gent se demanà, astorada i verament intrigada per allò tant nou que per primera vegada es revelava als seus ulls ineducats: «—Bé, i, tot això tant bonic que fan aquesta quitxalleta, de què els ha de servir?...» A l'anar-me'n jo a Hellerau perseguint l'obra nova que m'atreïa, quedà en peu aquesta pregunta vostra, ben raonable i ben mereixedora de contesta. I és aquesta contesta el meu deute de que us parlava al començar, i és aquest deute el que jo voldria pagar avui amb aquesta sessió de Gimnàstica Rítmica, que desitjo (i ho desitjo amb vehemència) sigui no solament una festa d'infants més, sinó també el començament revelador d'una renovació saludable en la nostra vida artística i en la manera d'educar els nostres fills i de regenerar la raça.

Amb tot, ans d'entrar en matèria, jo us demano (i em penso que'm seràn concedits de bona gana) uns moments de conversa per esplaïar-me amb vosaltres. Aquest esplaï servirà de saludable introducció, i ell ens situarà, ben segur, a vosaltres i a mi, en el lloc que a l'hora actual ens pertoqui en aquesta tasca de treballar uns i altres, els que'ns hi sentim més obligats, en l'implantació i l'estudi de l'obra magna de Dalcroze, que, per major honor de tots nosaltres, ha prèns forma catalana a la nostra terra.

Veus-aquí que amb la Gimnàstica Rítmica, el generós i magnífic intent d'educació pel ritme, iniciat pel Professor Dr. E. Jaques-Dalcroze, m'ha passat una cosa ben extraordinària i ben inquietadora. Emportat per l'atracció temptadora d'una educació nova que, retornant a la música el seu antic valor pedagògic, tant lamentablement caigut en injust oblit, tendís a desvetllar en l'home aquell formós sentit del ritme corporal en totes ses infinides manifestacions, per afinar per aquest medi la seva sensibilitat i les seves facultats de percepció estètica; i obligat, pel meu propi i natural esperit de recerca i de comprovació, a fer proves, experiències i estudis constants sòbres aquest mètode i sòbres tot allò que amb ell pogués relacionar-se; de mica en mica, i pel dret que sembla donar, i per les obligacions que imposa, l'ésser el primer i l'únic en fer la feina, m'he anat trobant, en aquest país nostre, enfront de la Gimnàstica Rítmica, com el seu més genuí representant i com el seu més decidit defensor i més directe implantador. La responsabilitat que, a causa de la meva acció, purament personal, en pro de la

(*) Conferència llegida en el Palau de la Música Catalana, de Barcelona, com introducció a la Sessió de Gimnàstica Rítmica que tingué lloc el dia 6 de janer de 1913.

Gimnàstica Rítmica, pesa avui sobre mi és grossa; i, si bé és veritat que sento un veritable goig i una íntima satisfacció d'ésser el primer d'haver iniciat aquest estudi del ritme a casa nostra, no és menys cert, també, que, en moltes ocasions (i aquesta d'avui n'és una) en que ineludiblement haig d'ésser jo el qui defineixi i demostrï i presenti la Gimnàstica Rítmica, un pregón respecte, no lliure d'un gran temor, m'invadeix, perquè és llavors quan se m'apareix imponent, en tota sa complexitat, la magnitud de l'obra començada, i és quan trobo a faltar al costat meu braços treballadors, i penses plenes d'activitat, i mans generoses, que, sentint i comprènent i estimant l'educació revelada per Jaques-Dalcroze, s'entreguessin a ella i vinguessin a donar a les meves tasques aquella autoritat i aquell relleu i aquell apoi que indiscutiblement mereix l'obra de Dalcroze i que joestic ben segur que difícilment podràn donar-li, malgrat la meua voluntat ferma i ma activitat decidida, els meus pobres mereixements i la meua humil significació dins el món de l'art i de la pedagogia.

He dit que la meua responsabilitat, com a cap-davanter de l'obra de Dalcroze a Catalunya, és grossa; i creieu-me que no ho he dit perquè sí. En primer lloc, cal tenir en compte que aquesta educació pel ritme (contràriament a el que molts, ben equivocadament, creuen) no és una cosa limitada ni tancada en un cert nombre esquifit de cànons arbitràriament establerts i que pugui traspasar-se i difundir-se dels uns als altres fredament i sistemàticament amb la mateixa facilitat que qualsevol d'aquestes assignatures tradicionals i corrents acceptades i establertes d'una manera imprescindible en tots els programes de les nostres escoles. No: ben al revés de tot això. Ella, com a representació viva que voldria arribar a ésser de la *música* en el còs humà, és quelcom de molt etèri i molt subtil que continuamente escapa a les fàcils definicions i a les massa concretes afirmacions, fent caure en ridícoles i lamentables equivocacions els esperits poc cultivats i els amb excés pagats de sí mateixos que's creuen desseguida aptes i suficients per jutjar-la, i per criticar-la, i per reformar-la, i per adaptar-la tranquilament, al seu gust, arreu on manqui distracció per haver-se agotat ja els passatempis, i fins per ensenyar-la als demés sense haver-se prè la pena de meditar-la i d'estudiar-la. Tasca difícil i molt delicada aquesta primordial d'orientar els homes més diversos en matèria tant delicada, en la qual l'innat instint de refinament, l'anhel d'un més enllà inconegut i el sentiment de l'eterna bellesa juguen el paper més principal; i tasca més difícil encara la de desvanèixer, ensemps, errors i combatre les falses i tontes interpretacions o adaptacions que de la nostra complexa *educació pel ritme* es donen estrafent-la i mutilant-la, i convertint-la en espectacle trivial i verament insuportable. En segon lloc cal no oblidar que'ls resultats més importants i més veritat d'aquesta educació, com els de tota educació seriosa i positiva, no són pas els més immediats i els que semblen *saltar a la vista*, com vulgarment diu la gent, sinó aquells que, lenta i misterio-

sament, s'encarnen en l'organisme viu i creixen i es desenrotllen amb la pròpia personalitat sense manifestar-se visiblement o pendre formes externes fins que'l temperament les necessita per afirmar-se i imposar-se d'una manera definitiva. Tasca no menys difícil, per a l'educador conscient i convençut de sa missió, aquesta altra de predicar una educació nova i gaire-bé sens precedents, que ha de començar destruint molts prejudicis i moltes preocupacions, i que sembla, de moment, desproveïda de totes aquelles utilitats immediates que'l nostre tradicional sentit pràctic tant estima en les pràctiques casolanes de l'apendre de llegir o de comptar, o del fer puntes al coixí o brodar unes coixineres. ¿Qui serà capaç de comprendre la transcendència incalculable que per a l'esdevenidor de la nostra raça pot tenir una constant i continuada *educació pel ritme*?... ¿Qui sabrà sacrificar algunes de ses utilitats immediates i relatives en bé d'aquesta transcendència més col·lectiva, però també d'un ordre més elevat?...

¿Es que jo tot sol, amparat amb el nom de Jaques-Dalcroze i seguit d'uns pocs deixebles entusiastes, però mancats dels medis més essencials, podré vèncer totes les dificultats enormes que's presenten, i que's presentaran, en els dos aspectes no més baix els quals avui presento la qüestió?...

—¿Es per culpa teua—em demano jo molt sovint—que la Gimnàstica Rítmica no és compresa ni estimada entre nosaltres com ho és en altres llocs, on semblen més allunyats d'aquest saborós regust llatí que té l'educació aquesta, i on diríem que són més incapaços de sentir-la?...

I recordant que a Hellerau, a l'Institut Jaques Dalcroze, al finalitzar el curs, en una assemblea on estaven representades les principals nacionalitats d'Europa i Amèrica, em fou confiada a mi la representació de l'Institut i de l'obra de Jaques-Dalcroze per a la nostra Catalunya i per a tota Espanya, veig encara, una vegada més, quant gran és la responsabilitat que, de mica en mica, ha anat recaient assobre meu.

No us estranyeu, doncs, ni us vingui de nou, que jo, avui, abans de començar les nostres demostracions i els nostres estudis, vos la faci notar, aquesta responsabilitat meua de la qual tinc perfecta consciència. Així, dient-vos-ho, em faig l'il·lusió que me'n trec alguna mica del damunt i la comparteixo amb vosaltres, que, amb més o menys consciència i entusiasme, m'heu ajudat fins ara en mes tasques, o al menys les heu tollertes, i que aquí representeu avui una força de cultura catalana, d'aquesta cultura, tant pròpia i tant universal ensems, per la qual jo humilment brego al costat de tants altres que'm fan de mestres i que voldrien, com jo mateix vull, que, amb ella, la nostra ciutat i tota la nostra terra es posés al costat de les primeres i més poderoses del món.

Acabat ja el meu esplai, exposats ja els meus temors, i compartida ja la responsabilitat, me crec en el dever de parlar-vos—contestant a la vostra tàcita però no per això més viva pregunta, encar que sigui d'una manera ràpida i purament preparatoria—de la Gimnàstica

Rítmica: no de les antigues *cançons amb gestos*, sinó de la vera Gimnàstica Rítmica, que us mostrarem ben aviat.

Sé, per experiència, lo difícil que és donar amb paraules una idea exacta de el que és i del què significa la Gimnàstica Rítmica, perquè aquesta *educació* (i la paraula *educació* és la més justa i la que més li escau) és, ans que tot, un experiment personal, i, naturalment, per a tot aquell que no s'ha trobat mai subjecte a la seva disciplina i, en conseqüència, no ha pogut percebre els canvis que al cap d'un cert temps de pràctica i d'estudi provoquen els exercicis d'aquest mètode en la mentalitat de qui els realitza, les paraules i les explicacions, per raonades que siguin, semblen molt belles fantasies i tenen un interès molt relatiu i fins secundari; però, al cap-davall, vulgues no vulgues, el fet real és que les coses cal explicar-les, i explicar-les una i mil vegades, si convé, perquè siguin compreses i estimades. Donar, doncs, una petita explicació més de la Gimnàstica Rítmica, limitant-me a resumir, d'una manera comprensible per a tot-hom, el que fins ara s'ha escrit i publicat d'aquest mètode, és el que avui intentaré en breus moments.

En Jaques-Dalcroze diu que'l fi de la Gimnàstica Rítmica és *regularitzar els ritmes naturals del còs humà i, gràcies a llur repetició freqüent, de la qual resulta llur automatització, crear en el cervell imatges rítmiques definitives*.

Els exercicis que formen la basa d'aquesta educació són de diverses categories: els uns obliguen els muscles a executar amb precisió, en un temps donat, les ordres del cervell, ja siguin ordres de moviment o bé ordres d'inhibició (aturada o interrupció del moviment); altres cerquen automatitzar series de moviments en llurs múltiples encadenaments; altres, encara, ensenyen a al·liar moviments automàtics amb moviments voluntaris d'un ordre contrari; alguns tendeixen a l'eliminació, en tota acció motriu, de les inervacions inútils, i a provocar l'equilibri de les forces musculars antagonistes; altres, en fi, van a individualitzar les sensacions musculars i a perfeccionar el sentit de les actituds. Tots tenen per finalitat suprema una creença de la concentració psíquica, una organització clara de l'economia física, una augmentació de la personalitat, i, a més, gràcies a una educació progressiva del sistema nerviós, un desenrotllament de la sensibilitat en els subjectes insensibles o poc sensibles i, al contrari, una regularització de les reaccions nervioses en els individus hipersensibles i desordenats. Pot afirmar-se, en plena consciència, que'ls nens sans, sotmesos a aquesta especial *educació pel ritme*, esdevenen, al cap de tres o quatre anys, subjectes rítmics, això és, deslliurats i desembaraçats de tot defecte d'ordre nerviós o muscular que pogués oposar-se a la plena llibertat de llurs moviments, basa de la normal expansió de llur desenrotllament intel·lectual i físic; subjectes en els quals les funcions cerebrals i corporals estan plenament armonitzades i que, en conseqüència, saben apreciar clarament les relacions dels moviments en el temps i en l'espai.

Es la marxa, com a descomponedora natural del temps i de l'espai en parts

iguals, la que serveix de basa a aquesta ensenyança. Es la marxa, acompanyada, naturalment, d'actituts fixes del tors, dels braços i del cap. Cada pas, cada moviment o serie de moviments encadenats, correspon a una duració o a un grup de duracions musicals, de les quals l'alumne aprèn els signes gràfics (negra, blanca, blanca amb puntet, rodona, etc.) després de la realització plàstica i després que les lleis fonamentals del ritme musical, a l'estat de realitats experimentades, han quedat ben fixades en el seu organisme.

Tant prompte marxant, tant prompte estacionari, l'alumne es trobarà incitat, per una porció de procediments enginyosos, denotant la més profunda intuïció de les relacions entre sa vida mental i sa vida física, a coordinar els seus moviments, a assegurar el seu equilibri, a dosificar l'inervació dels seus muscles, a inculcar-los l'art de tensificar-se i des-tensificar-se aïlladament, com també el de resistir els entrenaments els uns dels altres. Per garantir l'independència de cada un dels seus moviments, els combina de tant en tant amb altres moviments contrastants, marcant compassos diferents amb tots dos braços simultaniament, marcant amb el peu el temps de l'accentuació mètrica mentre que les mans amiden els contratemps d'una accentuació patètica, o també (esforç dinàmic ensems que plàstic) oposant un creixent marcat amb els peus a un decreixent picat amb les mans, etc.

Amb la repetició d'aquests actes la memoria aprofitarà la quantitat de sensacions vives que ells susciten, amb els graus de força necessaris perquè ella conservi indelebles les traces, i l'activitat subconscient de la persona adormida s'exercitarà en aquests elements de treball que ella li dona. Acostumant-se a retenir períodes rítmics, de mica en mica més complicats, abans que intervingui l'ordre de realitzar-los amb la marxa o amb el gest, l'alumne no solament disciplinarà la seva memoria, sinó que augmentarà considerablement el seu poder de concentració. Això mateix succeirà obligant-se a comptar mentalment els compassos entre'ls quals s'interromp l'execució plàstica, per lo qual és necessària l'evocació interior de l'imatge motriu. Per medi dels comanaments imprevisos, provocant canvis bruscos del pas, dels gestos o de les actituts, s'estimularà la seva espontaneïtat, i la prova del seu equilibri físic se farà per una injunció sovint repetida sospenent la marxa en qualsevol temps del compàs.

Es així com, a poc a poc i gradualment, s'estableix una jerarquia entre les energies reunides en el signe de cada personalitat. Les forces vives musculars, sotmeses a les influències dels centres nerviosos, no vibraran més sense comprovació i sense un fi determinat; aquests centres nerviosos deixaran d'ésser dessidiosos servidors, i es convertiran en col·laboradors promptes i segurs de la voluntat, que també esdevindrà desconeguda després que s'haurà espiritualitzada. An els moviments instintius, an els quals s'ha prè el govern per poder-los coordinar; s'hi ajunten moviments nous, que també amb el temps esdevindran instintius i entraran en qualitat de compostos automàtics en

les combinacions plàstiques, cada vegada més armonioses, obeint a les impulsions cada vegada més abreuiades de la voluntat raonada, que sembla no ésser altra cosa més que una funció de l'esperit, mentre que aquest, convertit en mestre i assegurat pel clarividenc concurs dels seus ministres, ha reconquerit la seva llibertat de pensar. Ell pot, així, concebir, per tota aquesta acumulació de riquesa sostreta dels poders inconcients, el fi definit vers el qual ell mateix s'orienta, aquest ideal d'unitat creadora que tant dignifica i ennobleix el nom d'home.

Jo n'espero molt, d'un ensenyament pel i per al ritme practicat, en les escoles, d'una manera regular i completa i durant el temps suficient. No diré ara amb detalls com hauria de portar-se això a la pràctica, però sí vull indicar que convé començar els estudis a l'edat de sis anys, i que la manera més eficaç de practicar-los és donant una lliçó (si pot ésser col·lectiva millor), però una lliçó en forma de jòc, de mitja hora diària. Quan l'infant arriba als deu o dotze anys, amb dues o tres hores setmanals de lliçó n'hi ha prou. L'ensenyança del cant en els nois (i de vegades també en les noies), se troba interrompuda durant el període de la muda de veu, que sol durar un any i fins dos. Es en aquest moment que serà convenient reemplaçar completament el cant per l'ensenyança de la Gimnàstica Rítmica, i no deixar aquesta educació mentre el nostre cos sigui apte i sigui el suficient àgil per seguir-la. La Gimnàstica Rítmica no desenrotlla solament el sentit estètic i plàstic en el que afecta a la formació de l'ull amb la comparació dels bells moviments i de les belles línies, sinó que desenrotlla també el sentiment musical. No podeu pas afigurar-vos quant nombrosos són els homes a qui no agrada la música, o que no la comprenen (que és el mateix), perquè llurs facultats auditives no són pures i intactes i perquè, per altra part, l'educació escolar no procura desenrotllar el sentit auditiu de l'infant; però en Jaques-Dalcroze (anant més lluny) pretén que, quasi la totalitat dels infants a qui no agrada la música perquè tenen l'orella falsa i dolenta, han d'arribar fatalment a apreciar-la si se'ls procura un normal desenrotllament de llurs facultats rítmiques. El ritme desempenya dins la música un paper tant important com la sonoritat, i els mestres de Gimnàstica Rítmica sabran per experiència, si és que han sigut una mica observadors, que's

pot fer agradar la música, fins a aquells que no n'aprecien les sonoritats, gràcies a una educació que desenrotlli els ritmes naturals del nostre cos. Aquests estimaran la música a causa del moviment que ella conté i perquè aquest moviment els és cosa fàcil i natural i familiar. Me direu, potser, que és rebaixar o disminuir el valor de la música això de fer-la agradar a la gent que, de les dues qualitats que té aquest art, solament n'aprecien una. Jo podré respondre-us que lo que veritablement fa disminuir el valor de la música és l'ensenyar-ne no més que un sol element: la virtuositat. I això és lo que succeeix cada dia en tots els nostres conservatoris, en els quals hi ha de tant en tant classes de ritme. Cultivant-lo, el ritme, no solament en els conservatoris sinó també a les escoles públiques, se desenrotllarà el sentit musical de les generacions futures en una proporció increïble; i no podeu pas imaginar-vos l'importància educativa, i en conseqüència social, que això pot arribar a tenir.

Però siguem francs: abans de somniar en ensenyar el ritme als infants, cal ensenyar-lo seriosament als mestres i institutors. Aquí, evidentment, topem amb el gran obstacle. Es dur, per als mestres d'escola i per als mestres de música, l'emprenre nous estudis a una edat en la qual un hom se creu ja amb dret a reposar. Si els mestres d'escola i de música sabessin la joia que procuren aquests estudis, sens dupte que no vacil·laríen un sol moment en emprendre'ls. Jo els puc afirmar que cap dels institutors que han començat a estudiar el ritme amb mi ha tingut mai el més petit penediment: ben al contrari. Ja sé que cal un bon coratge per decidir-se a emprendre aquests estudis, perquè els programes i l'organització general del treball, en nostre país, són tant recarregats, que no cedeixen ni una hora de llibertat per dedicar-la als nous estudis. Seria necessari que l'iniciativa vingués de dalt, i que les Diputacions, Juntes d'estudis o Consells escolars superiors i Conservatoris de música i declamació s'ocupessin detingudament de la qüestió aquesta. Jo tinc una convicció íntima que això s'ha de fer sense trigar gaire, tal com s'ha fet el el Ministeri Prussià i a Anglaterra, Rússia i Holanda, on l'interès dels educadors fa preveure que d'aquí a ben pocs anys el ritme entrarà no solament al Conservatori sinó també a l'Escola. El dia que això succeeixi serà un dia joiós per a nosaltres, i trascendental per a la pedagogia.

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●
Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueríes

Perquè el camp del ritme és il·limitat, i nombrosos mètodes seràn creats, des- pertant sanes emulacions i no donant lloc a témer competències, ja que, quan l'ensenyament pel ritme s'haurà modelat i format en la propria natura, no podràn existir, com ara existeixen, mètodes dolents i grolleres imitacions.

Al creure fermament en la possibilitat de desenrotllar el sentit artístic en- sems que la voluntat, la personalitat i la concentració psíquica en els infants sotmesos a l'educació pel ritme, hem de creure també que l'art mateix, en general (tant la música com la plàstica), no farà més que guanyar-hi, apoiant-se en aquesta educació.

Es clar que han de transcórrer tota una seria d'anys perquè un complet re- naixement del ritme dins l'art musical, i dins l'art en general, se produeixi amb alguna eficàcia; però no's trigarà tant, al meu entendre, a fer servir l'educació rítmica per al millorament de les inter- pretacions musicals, dramàtiques i co- reogràfiques.

Aquesta educació rítmica és indispen- sable, en primer lloc, per portar a les gents de teatre que se sotmetin a sa dis- ciplina el convenciment que sense ella no poden expressar rítmicament la mú- sica dramàtica d'una manera satisfac- toria.

El noranta per cent dels espectadors d'una representació lírica no s'adonen pas que entre l'orquestra i l'escena exis- teixi un buit formidable, i que'ls cantors i les dançaires, sense'l més petit discer- niment, sobreposen gestos i actituds a una música que *no coneixen* o que, en tot cas, coneixen molt imperfectament; que llurs peus marxen quan no haurien de marxar; que llurs braços s'aixequen quan no haurien d'aixecar-se; que llurs cossos, respecte de la música, se com- porten exactament igual que llurs veus en el cas que cantessin falsament i fora de compàs, o com si ataquessin la mú- sica d'una altra òpera mentre l'orquestra continúa tocant l'obra començada. A- quests defectes provenen tant de la poca traça dels membres mal entrenats al rit- me com d'una mentalitat insuficientment educada i, per consegüent, ignorant de les relacions íntimes que existeixen en- tre'ls moviments en l'espai i els movi- ments en el temps. Cap altra educació que no sigui la Gimnàstica Rítmica pot corregir aitals defectes. Aquesta edu- cació, doncs, haurà d'ésser la de tots els actors i cantors lírics del demà, i hau- rà de donar-se juntament amb l'ense- nyança del cant i de la recitació. Els re- sultats seràn tals, que, com Jaques-Dal- croze té, jo tinc també l'íntima convic- ció que'l públic per venir s'estranyarà i es quedarà parat que hagi pogut exis- tir una època en la qual l'estudi dels rit- mes corporals no formés part de l'ense- nyança dramàtica. L'estudi del ritme formarà part, igualment, del programa d'estudis del director d'orquestra i del regent de teatres o director d'escena, com també del compositor dramàtic, que té necessitat absoluta de conèixer els re- cursos múltiples d'aquest instrument tant expressiu com és el cos humà, abans de somniar en donar-li una música o una acció musical a interpretar. I les rela- cions dels ritmes sonors i dels ritmes plàstics seràn també ensenyades als

dançadors i a les dançarines, l'art dels quals, pressentit per Schiller, Goethe, Schopenhauer, i Wagner, s'ennobrirà, es- devindrà més humà ensem que més poètic, i acabarà, en fi, d'ésser lo que és avui: un simple divertiment de les cames, independent de tota idea intel- ligent, de tot sentiment estètic o musi- cal, de tota extensió social i de tot in- terès artístic.

Després de lo que acabo d'exposar- vos me penso que haureu pogut fer-vos perfetament càrrec, si no dels mèrits in- trínsecs de la Gimnàstica Rítmica, al- menys de les seves aspiracions i dels seus ideals, i no podreu fer menys que regonèixer que, d'aquelles primitives *cançons amb gestos* que'ns distreien i encisaven ignocentment, n'ha sorgit quel- com que'ns fa pensar molt seriosament i que'ns transporta a regions inexplorades, on la llum d'un nou esdevenidor s'esbadia generosa i tota plena de reve- lacions.

Anem a veure, ara, si podem demos- trar amb fets el que acabo d'exposar-vos amb paraules. Una observació, encara, sigui'm permesa (i voldria que us fixes- siu en ella, perquè la considero essen- cial per a la perfecta comprensió de la labor nostra): encara que us haguem convocat aquí, en aquesta magnífica sa- la, per donar-vos a conèixer els nostres exercicis i els nostres estudis, jo vull afirmar ben categòricament, des d'un principi, que no és aquest, propiament, el lloc de la Gimnàstica Rítmica. Ni la llum, ni l'espai, ni el decorat, ni l'am- biant d'espectacle públic que aquí es res- pira, és del tot propici a l'obra de Dal- croze. Per molt que'ns hi esforcem, per molt bona voluntat que hi posem, la Gimnàstica Rítmica ha de quedar, da- munt d'un escenari, del tot esquivada i desnaturalitzada. Ni els meus deixebles són actors, ni ells vénen avui aquí a oferir un espectacle nou. Ells vénen, i amb ells vinc jo també, a mostrar-vos alguns petits resultats dels nostres treballs d'es- cola. No penseu veure res definitiu ni res de perfet. Són els primers passos,

insegurs i temorencs, que donem per un camí en el qual no'ns havíem llençat mai. Si venim aquí és perquè no tenim encara altre lloc on anar. Quan l'«Es- cola Catalana de Gimnàstica Rítmica» sigui un fet a la nostra terra (i tant-de- bò que l'aixequessim ben aviat, entre tots i amb orgull, aquesta Escola ideal), llavors podreu capir tota l'alta signifi- cació de la nostra empresa. Perquè és en un edifici-escola, tot fet aposta per a aquesta educació, on aquesta educació ha d'ésser apreciada. Mentrestant cal- drà que pressentiu i endevineu, en el que veureu, més que'l que fem, el que po- dríem i el que voldríem fer, que no és altra cosa que el que és ja una realitat ben falaguera i positiva en aquell deli- ciosos sojorn d'Hellerau, per tants con- ceptes digne d'imitació i únic en el món.

I ara, per acabar, regraciant-vos per endavant l'atenció que heu tingut envers nosaltres al venir a honorar amb la vos- tra presència l'obra magna de Jaques- Dalcroze (de la qual, plens de fe i plens d'entusiasme, som els cap-davanter a la nació nostra), desitjaría solament que, al sortir avui de la sessió aquesta, po- sant-vos la mà al pit i analitzant detin- gudament la nostra tasca, regonegues- siu que'l meu deute envers vosaltres que- da degudament pagat, i pensessiu i re- flexionessiu serenament que, si algún deute queda pendent, sobre tot d'ara en- davant, és el que hi ha entre Catalunya (i al dir Catalunya vull dir molt espe- cialment vosaltres mateixos, que seguieu els passos de la nostra obra) i la Gim- nàstica Rítmica, que, plantant ses arrels a la nostra terra tot just a l'hora de la seva iniciació, ens dona una significa- ció ben alta i ben d'agrair al posar-nos, dins l'història de la Gimnàstica Rítmica, en un dels primers llocs entre les nacions amatents, inquietes, recercadores i ini- ciadores de tota acció cultural que, asse- degada d'inconegudes perfeccions, obri noves vies d'experimentació i d'estudi a n'els homes de l'esdevenidor.

JOAN LLONGUERAS

Un marbre

De la bellesa i de la semblança en Art

La atrafegada ciutat de Terrassa ha alçat un monument per a perpetuar la memòria d'un home model, i l'obra ha sortit bellíssima, gairebé perfecta de les mans d'aquest gran artista qui's diu Jo- sep Llimona; dintre una gran sobrietat i simplicitat ha trobat l'artista la *harmonia*, la *Bellesa*. Terrassa ara podria vantar-se de posseir una estatua bella, però no se'n vantarà perquè habitua- da als *boicots* en les fàbriques, se diu que declararà el boicot al marbre pel gran crim de no semblar-se a l'original.

Heu's-aquí plantejat altra vegada el debat entre la semblança i la bellesa. Que la massa amorfa, el vulgus—do- nant a aquest mot l'extensió que hi do- nava Cervantes—prengué un fort dis- gust el dia del descobriment, res ens fa- ría, o poqueta cosa; però que's fiquin

en la discussió i en el regateix de mè- rits homes de ciència, gent que's nomenen literats i artistes, una part dels quals es diuen pertànyer a la *élite*, val la pena de què prenguem la ploma i assagem disquisicions a l'entorn.

Un monument se fa per perpetuar la memòria d'un seny, d'una activitat, d'un geni, i no cal pas fer un retrat, puix que una figura qualsevulga, una columna, pot ésser bé el monument a un home; però ja que plau més a la generalitat posar la testa de l'hèroe, facis en bona hora, que nosaltres la reverenciarem i la admirarem si és una obra bella. En Lli- mona volgué fer-la una obra bella, se- rena, universal i menyspreuà això tant frívol, tant superficial, que és la sem- blança externa del rostre: els déus l'hi paguin. Tothom coneixia l'homenatjat

en vida i tot dient que no s'assembla gota, l'home més barroer i esmoçat no pot menys de regonèixer que'n té una cosa però. Ah! doncs és aquesta cosa l'important, l'esperit sobirà que aleteja en el bust amb deesa Serenitat i deesa Harmonia.

Plauen força al vulgus, i a algú més que al vulgus, la majoria dels marbres que en el malaurat Parc de Barcelona se van alçant per indignació i rubor de la comtal ciutat, perquè semblen talment ells mateixos; què hi fa que vessin realisme i tècnica d'ofici, precisament allò és el que enlluerna. D'aquests marbres a l'obra d'En Llimona hi va una muntanya.

D'aquí trenta o quaranta anys serà mort tothom qui coneixia aquells homes en vida; per a la generació d'allavors i les que vindran darrera seu són les presents estatuës; per això han i deuen ser serenes, pures, que invitin a ascendir i a reposar; i no vull dir amb això que l'ar-

tista els hagi d'afavorir, de fer-los guapos, no. Escolteu el mestre Torres García: «La bellesa que hi ha en les figures de Ticià o del Vinci no té res que veure amb ço que la gent diu ésser guapo, que és guapesa de perruquer o de sastre; no té res que veure tampoc amb el bonic. La serietat amb què apareixen les figures en aquests quadros pertany a una bellesa superior».

Y cal tenir present també que un monument a un home és cosa ben diversa d'un retrat de família, i dissenyo en això un xic del que diu En Torres García: «En el retrat s'ha de cercar cert caràcter general, no la semblança», puix crec que ultra'l caràcter s'ha de cercar i cal trobar la semblança, sense caure fins a la simple copia; mes entre dos retrats, l'un molt semblant però mort, i l'altre feble de semblança però bell, caldrà decantar-se pel darrer.

JOAN DUCH

Terrassa, Juliol.

La Fe i la Poesia

Discurs de l'Il·lm. Sr. Dr. Torres i Bages a la festa de la Fe celebrada a Ripoll

Tot cristià sent una intensa alegria en la commemoració setze vegades centenaria de la llibertat de la seva Fe, obtinguda pels edictes de l'emperador Constantí. Des del Vaticà, la paraula pontificia s'ha estès per tot el món, i l'home creient ha recordat les lluites i combats, i les victories d'una nova especie, en què triomfà el dèbil i humil sobre del fort i poderós, el petit sobre del gran, sols per la força de l'esperit humà, influït per l'Esperit diví.

Roma ha vist pelegrinacions de diferents parts del món, que han anat a venerar les reliquies dels grans testimonis de la Fe, els màrtirs, qui amb la seva sang justificaren la sinceritat de la seva confessió cristiana: homes de diferents llengües, costums i nacionalitats, qui, amb unitat d'esperit, han ratificat la seva obediència al Vicari de Jesucrist, Mestre Universal de l'Evangeli. I tota aquesta gent seguia una mateixa bandera, la Creu santa de la nostra redempció, i al voltant de l'obelisc de la plaça del Vaticà, coronat per la santa Creu, han repetit el «Crist venç», «Crist regna», «Crist impera», que allí està escrit; com de des el seu principi la Iglesia canta: Deu ha regnat de des la creu.

Madrid ha contemplat també un magnífic espectacle. Per espai d'un mes, grans multituds han acudit a venerar la santa Creu; homes de superior eloqüència han ponderat la excel·lència de la nostra santa Religió i explicat el fet miraculós de la victòria cristiana; i homes i dones, vells i joves, rics i pobres, grans lletrats i homens sense lletres han pagat un públic homenatge d'amor a la santa Creu, en què morí Jesús per a salvar el món.

Barcelona, capital de Catalunya, gran per l'industria i pel comerç ha demostrat també en aquest solemne aniversari la grandesa del seu esperit, i cercant entre'ls nombrosos records que posseeix de la Creu de Jesús, ella que té la santa Creu per titular de la

seva iglesia, escullí com el millor símbol de la victòria cristiana, el Sant Crist de Lepant, i el passejà pels seus carrers; i el poble fidel, rendit d'amor a la presència de la veneranda imatge, l'adorava pagant-li el tribut públic de summissió, fidelitat i filial afecte, com a Senyor i Pare.

I la Joventut Catòlica de Barcelona, volent estendre l'homenatge, ha convidat tots els catalans a venir a Ripoll, aon la santa Creu aparegué com a signe de victòria, i com símbol que designava, que havia d'ésser essencialment cristiana la substancia de la nostra societat, que deriva d'aquestes serrallades pirenenques, com els rius que reguen i fertilitzen els camps, i mouen les fàbriques de Catalunya. I com la essencia del cristianisme és la Fe, coneixent la Joventut Catòlica de Barcelona que la poesia és la que estén entre'ls homes amb major eficacia els grans principis i els grans sentiments, ha volgut celebrar un certamen poètic i musical en honor de la Fe divina i salvadora, que és com el fruit de l'arbre venerable de la santa Creu, a l'ombra de la qual viu lo més escullit del llinatge humà.

I no hi ha lloc com Ripoll, a Catalunya, per a celebrar-hi la poesia de la Fe. La Fe no és una poesia artística, però conté la poesia màxima, perquè enclou la Bellesa summa, eterna, la Vida perfecta, la Veritat lluminosa que desperta i satisfà plenament l'apetit superior de la nostra ànima. Es cert que mentres anem fent el nostre viatge a la terra, no tenim la visió completa de les coses eternes; però solament la seva ombra agita l'esperit, mou el cor i robusteix l'acció. I del que us dic ne tenim un exemple vivent i evident en l'Emperador Constantí i en el comte Wifred: la obra d'aquests dos personatges fou determinada per la idea eterna. Per això encara dura al cap de tantes centuries, i resisteix guerres, revolucions, canvis socials, mudances de llengua, d'hàbits i costums. La Fe sura sobre'l

mar del món per més vents i tempestats que hi hagi, i escampa arreu la poesia de la vida. Ja Plató digué (1): «tot l'univers és ple d'enigmes poètics».

La poesia de la Fe no és la poesia de la il·lusió, no la constitueixen formes transitories i fantàstiques, ni jocs d'imaginació inconsistents. La poesia de la Fe no és una joguina espiritual per a passar bé el temps, un entreteniment delitós, una emoció de impressionisme; la poesia de la Fe és substancial, és la Bellesa fonamental que's manifesta als homes, és com una revelació d'ordre natural de l'infinit i immens: així és el «Credo» de Palestrina, que vosaltres, els de l'Orfeó Català, canteu, així és el Puigmal que tenim aquí aprop; és clar que són formes, però són formes incommensurables, que'ns sedueixen i que'ns alcen de la terra com el carro de foc de Elías, i cavalcant en elles ens puguen amunt, i aleshores s'obren els ulls de l'ànima per a guaitar visions de vida superior en un horitzó que no té límits; i en ell ens ha de guiar la llum de la Fe, si no volem caure en l'abisme que tot ho draga, quedant nosaltres mateixos desvanescuts.

La Fe és la realitat del misteri que els homes mai haurien sabut explicar, i que explicà Nostre Senyor Jesucrist; és aquell misteri amagat des del principi dels segles, com diu Sant Pau, que en la plenitud dels temps explicà al món Jesús de Nazaret, Fill de Déu i Redemptor nostre. I la gran poesia exerceix una veritable seducció sobre dels homes, perquè està impregnada de misteri, facin el que vulguin els positivistes, sempre dominarà el nostre esperit, perquè en el misteri viu. El misteri fóra de la Fe, ha fet i fa moltes víctimes, en la Fe fa els hèroes. Fóra de la Fe desvaneix, en la Fe conforta. El misteri en la Fe té una meravellosa força constructora, com ho demostren, entre altres, el fet de l'Emperador Constantí i del comte Wifred; fóra de la Fe té grandiositat, però li falta força ordenadora; serveix per a esborrar, quan el dit de Déu vol fer coses noves en la terra, com succeí en la terra de Babel i en la revolució francesa. L'agitació revolucionària prové del misteri; els revolucionaris senten el misteri de la humanitat, i rebutjant la Fe que l'explica, l'estímul del misteri els desespera, com l'huracà recargola els avets del Pirineu. Per això la poesia del misteri fóra de la Fe és pertorbadora: desfà la ciutat i l'home; porta el ciutadà a l'anarquia, i l'home al suïcidí. Es la poesia de les ruïnes.

Peró nosaltres no estem per ruïnes. Ens ha portat a Ripoll un sentiment constructor. El meu antecessor, en la Sèu que restaurà Wifred, trobà per terra el monastir en què estem reunits, i volgué reconstruir-lo com un símbol; i tot Catalunya compregué el valor simbòlic de l'edifici ressuscitat. Aquí hi ha les arrels de Catalunya, aquí estan soterrats els òssos dels nostres pares, que han rebrotat: i ha renaixut Catalunya. I tots nosaltres havem vingut a Ripoll, en aquest secular aniversari de la llibertat de la Fe pels edictes de Constantí, perquè en aquest monastir el comte Wifred, servint d'instrument a la Providencia divina que tot ho governa, formà el nostre poble, i li estampà al front la senyal de la Creu, donant-li caràcter. Perquè la Creu formula el gran misteri del llinatge humà, i en l'arquitectura dels pobles, en les construccions socials, la Creu és la fórmula

(1) Alcibiades II, pág. 47, ed. Brasil, 1539.

essencial que conté l'harmonia humana, la llei de l'equilibri, l'ordre de la vida.

L'harmonia universal és un fruit que sols pot produir el sant arbre de la Creu. De l'arbre del Paradís en vingué la discòrdia, la contradicció, la dissolució del nostre llinatge; de l'arbre del Calvari en ve la reconstrucció: la explicació de la excelsa jerarquia dels sers. En la consumació de les coses, en el regne etern, a l'arribar la perfecció definitiva, la sublim jerarquia de la justícia i de la misericòrdia se manifestarà en tota la seva magnificència; mes per arribar-hi hem de seguir el camí de la santa Creu. La Creu significa esforç i lluita, i la lluita suposa la rebel·lió. Sant Agustí deia que no hi havia res tant social per naturalesa i tant rebel per vici com la nostra naturalesa. Per això les grans lluites humanes han vingut després de la Creu, amb la qual Jesús vingué treure els vicis de la nostra naturalesa i restaurar-la. D'aquí ve que les lluites del nostre llinatge abans de la Creu eren bestials, principalment d'ordre material; després de la Creu són lluites de principis, d'idees, són lluites més racionals; i l'aspiració a la pau, a l'implantació de la jerarquia sublim de la justícia, és el lema de la gran lluita moderna, adoptada fins per les vehèments concupiscències que esvaloten l'actual societat.

La lluita de les passions contra la intel·ligència, de les tenebres contra la llum, de la carn contra l'esperit, va continguda dintre del gran misteri de la humanitat; i aquesta lluita comença, se desenrotlla i fi-neix dintre del misteri. Aquest misteri ha subsistit sempre en el nostre llinatge, per això la poesia cobreix també com amb un vel transparent el dramatisme humà, en major o menor grau segons el misteri ha sigut més o menys desvanescut pels fills dels homes. Si fos possible que'l materialisme dominés completament, si les passions arribessin a dominar la intel·ligència, si la carn ofegués l'esperit, és a dir, si el misteri se dissipava del tot en l'horitzó de la vida present, la poesia s'acabarà, com no existeix entre les besties, perquè aleshores entre la vida humana i la vida bestial hi hauria sols diferència de perfecció orgànica; i la poesia no és una funció del fetge, ni de la mel·sa, ni de la materia níviosa, ni dels teixits de la carn. L'augusta Sèu de la poesia és la intel·ligència humana, i des d'ella s'estén com una unció suavíssima per tot l'organisme; i en això consisteix la poesia de la vida que s'estén per tot l'home. La poesia és l'ordre diví en les coses terrenes; suprimint aquest ordre, rebutjat el misteri, convertit el mar de la existència, usant la bella imatge de l'Allighieri, en un mar de materia, la poesia desapareix, perquè, com diu al poeta florentí, la materia és sorda, i no pot respondre a les excitacions de l'Art.

Afortunadament, els nostres contemporanis senten la influència del misteri; i la inquietut de la gent moderna, tant sovint confessada, i la neurastenia que s'apodera avui de tants homes, són signes d'una agitació d'esperit, que cerca i no troba el repòs que dóna la Fe, a l'explicar i fixar el misteri de la vida.

La Creu és l'arbre de la vida; i la poesia ha d'ésser vida per a ésser poesia veritable. Si no és vida no és res, perquè aleshores és una cosa fóra de l'home, i, de consegüent agena a ell. De manera que la poesia té una relació intrínseca amb la Creu. La Poesia és sostinguda per la Creu, s'emparra amb ella, s'estén sobre ella amb magnífica vegetació, i produeix fruits dolcíssims. Mes potser vosaltres me direu: la poesia és anterior a la Creu del Calvari, i això és molt cert; però la Creu existia ja en el món abans que Jesús, senyor nostre, morís clavat en ella. Aparegué ja en el Paradís terrenal després dels nostres primers pares, perquè la Creu és el símbol de la sublim lluita que comença amb el llinatge humà i que'l Pare omnipotent promulgà, després de la desobediència primera, com a llei de la nostra vida, segons ens conta el sagrat llibre del Gènesis.

La Creu venia de molt lluny. La Iglesia la contempla representada baix molts signes durant el curs de la vida del nostre llinatge a la terra: la lluita entre el bé i el mal, l'adversitat de la carn contra l'esperit, la noble victòria de la virtut obtinguda amb el propi sacrifici, eren com un dibuix imperfecte, però significatiu de la Creu del Calvari. I aquest crepuscle de la lluminosa Creu de la Redempció humana se troba, no sols en la sagrada poesia hebràica, sinó que també en la grega i en la llatina, i en totes les del món. Jesús en la Creu significa la realització del misteri de la humanitat, que, segons Sant Pau, estava abscondit des del principi dels segles. Jesús clavat a la Creu és un vencedor amb una victòria que abans el món pressentia, però que no acabava de comprendre: la victòria de la vida. Un antic profeta, parlant en nom de Jesús, ja havia dit: seré la teva mort, oh mort. I realment, la Creu és el símbol de l'immortalitat, i la poesia és el resplandor de l'immortalitat, i la manifestació de la vida. Treta la Creu, la mort domina sobre el llinatge humà, i tota la historia és una obra morta que no té cap finalitat.

La poesia perd la preeminència que'l nostre llinatge li ha concedit sobre les coses humanes, si no conté una essència de vida. Usant un llenguatge gentílic, pot dir-se que la poesia és el nèctar de la immortalitat; i sense la Creu del Calvari, la immortalitat veritable i real, la existència perdurable, desapareix del nostre llinatge: així com la terra es beu l'aigua de la pluja, també, quan

el materialisme domina, la terra absorbeix la vida dels homes. Si no hi ha cel, tot ha d'anar a parar a la terra, desapareixent l'ideal que és la llum de la vida. Mes l'ideal per a ésser font de vida ha de tenir substància pròpia, i els pobles artístics que no han disfrutat de la revelació, com una ombra d'aquesta, s'han fabricat un cel, és a dir, un estat de perfecció, una perfecció viva tal com pot cabre dins dels estrets límits de la nostra curta intel·ligència; i així imaginaven l'Olimp, residència, a son entendre, de l'ideal vivent.

Sant Pau, al donar-nos la descripció de la Fe, ens dóna la fórmula de l'ideal. Diu que és la substància de les coses que esperem. De manera que lo que esperem, el que desitgem, el perfet, l'harmonia i la Belleza infinita, és una substància, és una essència real i veritable, que encara que invisible en nostre actual estat, ens consta positivament la seva existència, que's demostra amb arguments irresistibles. L'ordre summo de la Belleza, el món de la idealitat, el regne de la perfecció, l'harmonia infinita, la justícia i l'amor absoluts, la delícia impertorbable, la llum inextingible que fa diàfana la existència, és, segons Sant Pau, no una composició imaginativa, sinó una realitat, la realitat major; no una representació transitoria en la escena de la fantasia humana, sinó la existència absoluta, i font de tota la existència. I lo que Sant Pau diu per experiència pròpia, perquè ho vegé en èxtasis sublimes i per divina revelació, abans, a sa manera, ho havia ensenyat Plató amb la intuïció de la seva altíssima intel·ligència: el món és una ombra de la bellesa infinita. I Sant Tomàs (1) relata la doctrina dels grans filòsops de l'antiguitat, coincidint tots ells, amb més o menys correcció, en què la bellesa mundana té una procedència divina.

Per això deia Plató que la poesia estava plena d'enigmes. I, en efecte, contemplant la poesia i l'art dels diferents pobles, veiem com el diví, amb més o menys puresa, és la llum que alça la manifestació estètica de la bellesa per dessobre la comuna vulgaritat mundana: i com Deu és la realitat realíssima i la Vida essencial, les obres humanes, que anomenem artístiques, irradien una replendor de vida. Sens dupte, volia dir lo mateix que jo ara estic dient, aquell gran crític i filòsop positivista qui feia consistir la bellesa artística de les coses en què tinguessin caràcter, perquè el caràcter és la concretació de la vida. Veritablement la revelació divina completa la ciencia humana. Ella ens ensenya que la Fe és el principi de la vida sobrenatural, i la Fe junta amb Deu la nostra intel·ligència, li obra l'horitzó de l'Infinit, i aleshores la vida agafa una intensitat superior que la fa prevaler. Per això la

(1) Comm. a. Heb., II.

Fe ens fa immortals, i aixís com deien d'aquell místic personatge que tot lo que tocava ho convertia en or, la Fe tot ho immortalitza i ens revela un ordre en les coses, superior, una harmonia universal, una sublimitat de vida que comença en Deu, i la universalitat dels sers aleshores és, no una poesia, sinó la mateixa poesia essencial i viventa. Es la poesia de la realitat.

Per això amb la difusió de la fe vingué la difusió de la poesia, que ja no podia cabre en els motllos i en les formes per elegants que fossin de l'antic art literari; el vi novell de l'Evangeli reventà el bot vell, i el món quedà inundat d'amor, predicant els Apòstols que sense amor no hi havia vida. Plató (1) ja equiparava la poesia i l'amor; i poesia, amor i vida se identifiquen, en tots els trànsits de l'existència humana, dins del cristianisme. Un criminal, un facinerós, quan rebutjant el pecat se revesteix de la gràcia cristiana, se transforma en un ser ideal, que pot ésser i ha sigut l'hèroe d'un poema. Es tanta la força estètica de la gràcia de la conversió, que en ella fins el pecat contribueix a la bellesa, i aixís és que a Maria Magdalena, sense injuriar-la, estant gloriosa en el cel, li diem encara la Santa Pecadora. I diu Sant Agustí que'l misteri de la permissió del pecat en el món, s'explica perquè se'l fa contribuir aixís a la Bellesa i a la Gloria infinita. La mort que és una corrupció i una disolució, tractada amb el pinzell d'un pintor cristià genial, o amb l'escarpell d'un escultor insigne, ha sigut tema d'obres admirables, que produeixen una noble i puríssima emoció estètica. De manera que la gràcia cristiana té una força infinitament superior a la gràcia hel·lènica; dista la gràcia hel·lènica de la gràcia cristiana com la terra dista del cel. Per això Sant Pau amb la penetrant espasa de l'esperit cristià, que ell diu que's fica fins a la juntura de l'esperit i de la carn, desfeu totes aquelles belles il·lusions, que's quedaren mortes i desvanescudes a l'influx de l'infinita harmonia de la realitat cristiana, que posseeix una gràcia vivificant. No hi hà escena de la vida, no hi hà situació humana, no hi hà moment de la nostra existència per insignificant que sia, que sota l'influència vivificant i lluminosa de la Fe no's revesteixi d'una dignitat poètica; perquè la fe perfecta, segons la doctrina catòlica ha d'estar informada de l'amor, i amor i gràcia són una mateixa cosa. Per això lo més comú i vulgar sota l'influència de la gràcia cristiana adquireix una sublim categoria. Un got d'aigua fresca que's dongui a un assedegat per amor de Jesucrist, diu la revelació divina que mereix una recompensa eterna: perquè aleshores aquest acte tant simple revesteix una bellesa infinita, és simplement un acte diví, un acte d'amor; i

tot acte imperat per un amor pur i desinteressat, espiritual, encara que sia en l'ordre natural de les coses, resplandeix de bellesa, i per aixó en el gènesis de l'obra artística, sempre hi concorre l'amor, a lo menys contrariat.

Dintre del cristianisme pràctic i sincer no hi hà cap vulgaritat, tot és lluminós, perquè Jesús, nostre dolcíssim senyor i redemptor, deia: jo só la llum del món; i tots vosaltres sabeu que la llum material determina els efectes artístics en les arts plàstiques, i la llum intel·lectual els de les arts literàries, i que sense llum és impossible la contemplació estètica. El sagrat poeta hebreic ja cantà que tots participàvem de la llum del Verb etern per a consol i alegria del nostre cor. A les fosques tothom està trist; per això de l'agnosticisme, que avui és de moda encara entre la gent vanitosa, no n'eixirà una poesia viable.

Vosaltres, els de la Joventut Catòlica de la gran Ciutat, rica i abundant de plaers i fastuositats, que sense una direcció superior porten el materialisme de la vida, heu sentit, per la llei del contrast, la poesia de la vida cristiana, aquesta poesia universal, simple i sublim que té per actors molt sovint els humils de la terra, aquesta lluminosa poesia de la realitat al costat de la qual les ficcions i faules més enginyoses queden fosques, i que és com un crepuscol de la poesia eterna; i per això heu volgut venir a Ripoll a celebrar la poesia de la Fe. Successor, encara que indigne, d'aquell Abat-Bisbe qui en la portada d'aquest Monastir, servint-li de ploma la croça com diu el poeta, deixà

La Bíblia al cor de Catalunya impresa, present, passat i esdevenir del món,

vos ne don les gracies.

Els poetes i músics han correspost al vostre convit i han cantat la Fe, que junta l'enteniment de l'home amb l'intel·ligència, i reuneix als homes de tot el món, fent del nostre llinatge una sola família que amb accents del cor saluda al mateix Pare qui està en el cel. Que sempre la llum penetrant i consoladora, que és Jesús, i son amor sens límits, regeixin el ritme de la vostra inspiració, o poetes i músics catalans!

No hi podia tampoc faltar en aquesta efesta de pietat i de poesia l'Orfeo Català. Es l'Orfeo la veu sentimental de Catalunya, la expressió de lo més íntim del nostre cor, l'aroma de la vida indígena, l'art autòcten, perquè és com una emanació del nostre poble, de la nostra tradició, de les nostres muntanyes, dels nostres rius, de nostres boscos, oliveres, camps i vinyes, de les nostres alegries, de les nostres tristeses, de les nostres esperances i de la nostra immortalitat. Que Deu vos conservi, estimats cantaires de l'Orfeo, la sanitat de l'esperit, perquè'ls vos-

tre cant, com un aire vivificant, contribueix a mantenir la dignitat i puresa de la nostra vida popular.

De diferents punts de Catalunya, els qui esteu aquí reunits, heu vingut a Ripoll, perquè heu sentit l'atracció d'aquest venerable monastir, heu comprès com a Catalunya la festa de la Creu tenia son lloc propi aquí on l'enarbolà Wifred, rebrot de Constantí, tots dos pastors de pobles; heu sentit vibrar en vostre cor la veu del nostre poeta, quan al cantar la desfeta de les supersticions gentíliques que quedaven en aquestes serres pirenenques, pul-lulant el misteri inexplicat en forma de genis, goges i fades entre'ls mars de boira, en les glaceres, cascates, llacs i coves, apareixia la creu lluminosa sostinguda per les mans dels monjos i de guerrers en el mateix principi de Catalunya, i presidia la gestació del nostre poble, explicant el poeta com la llum de la creu redemptora dissipà la boira dels esperits, com el sol desfà les bromes, inaugurant-se un nou poble que's caracteritza amb el mot de clar i català. Claretat divina que dona seguretat, conçol, fermesa i fecunditat: claretat divina que és la poesia de la realitat, propia dels pobles pràctics, qui posseits de la fe cristiana fan el camí mirant on posen els peus, però guiats sempre per la llum sobirana que condueix els homes a la vida de l'immortalitat, que Crist ens mesqué clavat en el sant arbre de la Creu.

La força poètica de la fe engendrant, sostenint, engrandint i fent immortal a Catalunya, la cantà el poeta Verdager; ell cantà la llum dissipant les tenebres, la concentració cristiana en les serres pirenenques que després devia expandir-se per l'Espanya oriental, portant la civilització que devalla de la Creu, des d'aquelles farrenyes muntanyes als vergers de Valencia i de Mallorca. Tot això ho cantà el poeta Verdager en el poema que dedicà al Naixement de Catalunya, i jo no sé acabar aquest parlament, sinó recordant els versos amb què l'estimat poeta i amic fineix el seu poema:

Puix Deu t'empeny, oh Catalunya! avant.
Avant: per monts, per terra i mars no't pares,
ja t'és petit per trono el Pirineu,
per ésser gran avui te despertares
a l'ombra de la Creu.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdager i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

L'Institut d'Estudis Valencians i la Diputació de València

El moviment de regeneració nacional iniciat a Catalunya, troba ressó en la regió valenciana.

Un enamorat de la seva terra, una personalitat il·lustre, don Joan Pérez Lucía, diputat provincial i director del ben reputat confrare *La Voz de Valencia*, desde aquella Diputació ha plantejat un problema de la major transcendència per a la cultura valenciana. Els diu, als seus paisans, que no s'ha d'esperar tot de la munificència de l'Estat, sinó que han d'ésser les regions, les ciutats i les corporacions les que, per iniciatives propies, han d'impulsar la marxa del país per les vies de son perfeccionament.

Per aquest motiu ha presentat a aquella Diputació una proposició meritíssima, en la qual diu que aqueixa corporació és la que deu conrear els interessos morals de caràcter general i col·lectiu; que'l progrés de la riquesa i de la ciència exigeixen un major impuls en la vida moral i material, i una reconstitució de la personalitat valenciana per poderoses raons científiques, polítiques i socials; que les poques persones que allí tenen interès per la cultura es troben mancades de medis; que no hi ha biblioteques, ni laboratoris, ni esperança de que l'Estat faciliti medis de fomentar-los; que així no hi ha cultura possible; que, com poble vençut, han de mirar-se com investigadors estranys hi van a descobrir els seus tresors filològics, artístics i de cultura que els valencians haurien de descobrir, estudiar i difondre amb patriòtica emulació; que l'activa i perseverant Diputació de Barcelona amb son Institut d'Estudis Catalans, l'Estat francès amb sa Escola d'Alts Estudis i l'Escola de Atenes i altres organismes semblants de Anglaterra, Alemanya, Bèlgica, Italia i altres països confirmen aquesta necessitat.

Diu que a ningú com a aquella Diputació li pertoca l'iniciativa de tant interessant i transcendental assumpte procurant la creació d'un centre de crítica, investigació i difusió científiques que, descobrint el passat gloriós d'aquella regió, la faci digna del present i l'organitzi per al pervindre.

Declara que la joventut valenciana, que tantes mostres té donades de brillant imaginació i viu ingeni, agrairà a la Diputació aqueixa iniciativa.

Indica que fins hi ha un edifici de brillant història per a instal·lar-hi el nou centre de cultura: el que fou Palau de la Generalitat Valenciana i que fins ara ha ocupat l'Audiència. Cap lloc més apropiat, diu, que'l «Estudis Daurats», obra admirable del Renaixement, on, sota d'aquells enteixinats, els benemèrits diputats de la Generalitat defensaren ses llibertats i fonamentaren durant més de tres segles la personalitat valencia-

na; on hi reunien estaments, enviaven embaixades, procuraven la defensa militar del territori, celebraven Corts i assumien quasi totes les prerrogatives de la Corona.

Fa observar que avui no aspiren a tant: n'hi ha prou amb què la Diputació, que és la més genuïna representació del poble valencià, que pot, per medi del llaç germanívol de la Mancomunitat, acoblar totes les aspiracions de la regió cridant a un concert de voluntats i d'interessos a les dues restants províncies germanes, procuri la formació de la joventut, preparant-la per a les lluites socials i intel·lectuals que avui són les que's disputen el pervindre dels pobles.

Per tots aquests motius demana a la Diputació que aprovi les bases següents:

«Primera. Se crea per la Diputació un Centre de Cultura Valenciana, que tindrà per objecte el realitzar la superior investigació científica en tots els ordres de la cultura general, i en especial de la valenciana.

Segona. Sens perjudici d'altres medis adequats, procurarà no obstant el Centre la formació d'una biblioteca regional i la publicació de quants treballs científics i literaris cregui conduents a sos alts fins mitjançant labor directa dels propis membres del Centre, o acceptant iniciatives externes, amb la facultat de disposar per compte seu investigacions en els arxius, biblioteques nacionals i estrangeres, aportar còpies, etc., etc.

Tercera. Aquest Centre, al qual se regoneixerà tota l'independència necessària per a complir sa elevada missió, tindrà plena capacitat jurídica, se dividirà en tantes seccions com exigeixi son desenrotlló, i es regirà amb els estatuts i reglament formats per una comissió designada per la Diputació i que quedarà facultada per a associar al seu Concell les persones perites que nomeni.

Quarta. Bon punt desallotgin la casa de la Diputació les Audiències territorial i provincial per son trasllat al Palau de la Duana, la Corporació provincial s'incautarà de l'edifici, i en les dependències més adequades instal·larà el Centre de Cultura Valenciana.

València 9 de juliol de 1913.—Joan Pérez Lucía.—Als efectes de presentar la proposició.—Antoni Colomer, Carles Hernández.»

*El senyor Cambó
i l'Institut d'Estudis Valencians*

«Senyor don Joan Pérez Lucía.

Molt senyor meu: Havent tingut coneixement de la iniciativa de vostè proposant a aqueixa Diputació provincial la creació d'un Centre de Cultura valenciana, m'és grat ma-

nifestar-li que aquesta proposició de vostè és l'acte més positiu de regionalisme valencià que s'ha realitzat fins ara.

Estic segur de que la implantació de la institució cultural que vostè patrocina serà de resultats meravellosos per al despertar intel·lectual i patriòtic de les terres valencianes.

Rebi la meua felicitació més entusiàstica i mani en tót a son afectíssim—*Francisc Cambó.*»

*El «Rat Penat»
i l'Institut d'Estudis Valencians*

Aquesta entitat valencianista ha dirigit al president de la Diputació provincial de València aquesta comunicació:

«Excm. Sr.:

Esta societat d'amadors de les glories valencianes, que ha sigut fundada per a fomentar i acaronar tots els pensaments, tots els projectes, totes les obres que serveixquen per a honrar a València, ha acordat en la sessió celebrada ahir per la seua junta directiva, endreçar este Missatge a V. E. per que fora expressió del viu entusiasme que ha produït entre'ls socis de «Lo Rat Penat» la oportuníssima i sabia proposició presentada per lo diputat D. Joan Pérez Lucía en la sessió celebrada per eixa excel·lentíssima Corporació lo dia 9 del actual.

Es una necessitat urgentíssima en València la fundació d'algun Centre des del qual se difundisca la llum de la cultura en tots els ordres, i particularment en lo que pertany i la literatura, art i història regionals.

La apatía i l'endormiscament que impere en la nostra ciutat en tot quant suponga estudi serio i fort moviment cultural, es precís que desapareguen, i es principalment a la Diputació a la que pertoca la gloria de tant nobles iniciatives.

Així ho han entés altres Diputacions que es preocupen fonament dels grans problemes de cultura i funden institucions morals e intel·lectuals, que consideren com son més preciat honor, i així espera esta societat que obrarà la Diputació valenciana, acullint i aprovant la proposició de son digníssim membre senyor Pérez Lucía.

«Lo Rat Penat», societat d'amadors de les glories valencianes, se creu en el deure de suplicar a V. E. i a la Corporació que tant dignament presidix, faça lo posible pera que, quant antes, s'alce triumfant lo Centre de Cultura i Estudis valencians, en l'antic Palau de la Generalitat, dins del que tingueren realitat moltes de les més grans pàgines de nostra història regional.

València tindrà que lloar sempre la memoria dels diputats que haurien sigut els inauguradors d'una era de cultura i gloria per a nostra amadíssima regió.

Lo que me complau comunicar-li.—Deu guarde a V. E. molts anys.»

La Joventut Valencianista de Barcelona

Aquesta entitat ha enviat al senyor don Joan Pérez Lucía, diputat provincial de la

ROYAL

• Cada tarda Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres •

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Diputació de València, una comunicació felicitant-lo per la proposició presentada pel citat senyor encaminada a crear l'Institut d'Estudis Valencians a València, i al mateix temps encoratjant-lo per a que continui la seva tasca valencianista.

Ha sortit cap a València una comissió de la Joventut portant una comunicació dirigida a aquella Diputació, pregant-li estudi amb interès les Mancomunitats i arribi a ésser un fet la creació de l'Institut d'Estudis Valencians.

«La Voz de Valencia»

Aquest nostre confrare copia en lloc preferent un article de *La Voz de Catalunya* sobre la proposta a aquella Diputació provincial de crear un Centre de Cultura Valenciana feta per D. Joan Pérez Lucía, que temps enrera vingué a Barcelona a estudiar el problema de la Mancomunitat, entrevistant-se amb les personalitats més il·lustres que sostenen tant patriòtica campanya, i que al trobar-se aquí s'enterà municiosament de la fundació, organització i funcionament de l'Institut d'Estudis Catalans.

Ja, abans de la vingada a Barcelona del senyor Pérez Lucía, hi havien estat el diputat senyor Serrano i el comptador, comissionats oficialment per la Diputació provincial valenciana, per a entrevistar-se amb el president de la nostra Diputació, don Enric Prat de la Ribera i estudiar el problema de la Mancomunitat Catalana, amb l'objecte de preparar l'estudi i organització de la Mancomunitat Valenciana.

La Voz de Valencia qualifica l'article de missatge d'afecte i germanor, i diu que ells, com a valencians, ho agraeixen amb tota l'ànima.

Més adhesions

Com a mostra de l'entusiasme que entre la joventut valenciana que sent els ideals regionalistes ha produït, reproduïm la següent comunicació:

«Senyor don Joan Pérez Lucía. Senyor nostre: No per tardana n'és menys efusiva aquesta felicitació que, infantada en lo més fons i sagrat dels nostres cors, li enviem com pobra prova de l'immens júbil que hem sentit des que sabérem lo patriòtic acte realitzat per vostè en la Diputació, aprop de l'obra maravellosa «Cultura Valenciana».

Este grupo entusiaste pel valencianisme, tal i conforme vostè'l sent, en estos moments decisius, se li oferix incondicionalment, corralment, esperançadament.

Ni cal digam que veem en vostè a l'UNIC home valencià que seriament ha abordat lo problema, l'obra santa que baix tan bons auspicis per vostè comença.

De vostè s. s.

El grupo «Foc i Flama».

El Debate, de Madrid, ha publicat un solt amb el títol «Regionalismo sano», del qual copiem ço que segueix:

«Nuestro distinguido amigo el diputado provincial y director de *La Voz de Valencia*, don Juan Pérez Lucía, ha presentado a la Diputación valenciana una proposición pidiendo que se cree en aquella capital un Centro de Cultura, donde especialmente se atiende a cuanto pertenece a la literatura, arte e historia regionales.

Esta idea, de un regionalismo sano y vigorizador, ha sido acogida con gran cariño por todos los amantes de Valencia, y muy en particular por la sociedad «Lo Rat-Penat», que con tal motivo ha elevado un Mensaje al presidente de la Diputación, expresando el vivo entusiasmo que les ha causado la proposición del Sr. Pérez Lucía.

Nosotros votamos también con el señor Pérez Lucía.

El resurgimiento de las literaturas regionales, el mayor incremento en todas las manifestaciones de la vida de las regiones, han de redundar positiva y fecundamente en pro del bienestar de la Patria.»

primer, donat el genre a realitzar, l'invençió del dibuix; això s'ha obtingut per medi dels consegüents estudis del natural, davant dels exemplars vius de la flora i la fauna, que han sigut escullits per l'alumne com a més apropiats per al tema o l'arabesc que volia portar a cap. Després de l'estudi d'aquests elements naturals, ha vingut l'adaptació a la composició i proporcions del dibuix. L'estilització ha pervingut d'aquesta supeditació, i heu's-aquí fet ja el bocet definitiu de la roba decorada.

En els genres en què les materies a emprar, han sigut el cotó, ha sigut filat a la secció corresponent, el fil necessari per a l'urdir i trames del dibuix, operació que ha motivat una serie de càlculs i estudis dels alumnes, que per ser vives han estat de gran profit.

Escullit ja el teler en què havia d'executar-se el treball, se n'ha disposat la montura, i dirant aquesta feina, tant apropiat per a estudiar per peces menudes tots els elements de què un teler es compón, s'han anat desenrotllant totes les operacions del posat en carta del dibuix, aplicant-se, per al millor efecte de contrastos i colors obscurs, tots els lligaments necessaris per a obtenir el bell efecte, la consistència del genre i dibuix escullit. L'alumne, d'aquesta manera, ha pogut fer gala de tota la part de lligats estudiada, i han analitzat quasi tots ells en bona part de les mostres, de qualitats diverses, que durant el curs han passat per les seves mans.

Aprés la manera de picar cartrons, i de llegir-los en els aparells propietat de l'Escola, i després d'haver-se fet un bon nombre d'assatjos en diverses montures, per a estalviar un temps que era preciós per altres estudis, els picats i llegits que havien de fer-se per a completar la feina, s'han fet fer en els mateixos llocs dedicats a tals especialitats de la textileria, on concorren totes les fàbriques, car, a pesar del gran nombre d'industrials que hi ha a Catalunya, pot dir-se que aquesta feina és acaparada per tres o quatre petits tallers, que, donada la seva única especialitat, fan aquesta feina amb relativa velocitat.

No cal dir que la visita a aquests tallers és una de les més interessants a fer, car els Jacquards, com les orgues mecàniques, no funcionen sense l'enorme restallera de cartrons.

El temps que dura aquesta operació, és de frisança per a l'alumne que té la seva obra a picar; emperò, com que està aleshores ocupat en tenyir els diferents colors de que's composaven els urdits i les trames del seu dibuix, l'ansietat s'esvaeix en la recerca d'uns altres resultats; no tota, però, fins que arriba l'hora de veure aparèixer sots els moviments rítmics de la màquina (aquest és l'anel suprem) aquella formà que l'alumne ha anat conreuant durant tant de temps en tots sentits.

No cal que us conti el dalit que hi ha en el laboratori de química, a l'escullir els colorants que donguin resultats millors, que siguin fixos, que resisteixin a la llum, etcètera. Darrera aquestes segueixen les proves dels colorants, per a tenyir els materials diversos: la llana, el cotó o la seda, i per fi aquesta feina efectuada, el fil passa a la sala dels telers, i allí, l'alumne afanyós d'avançar en el seu treball, fa rodets de les troques, i omplena els canonets per a les diverses llençadores.

Moment de delícia o d'enuig és el de veu-

De la Premsa

Els teixits a l'Escola Industrial

No és en va que hem intervingut en tots sentits, per a que al voltant de les màquines de teixir s'hi formés un caliu d'art que, alhora que constituís una nova font de riquesa per al nostre país, devingués un ofici noble la col·laboració dels nostres artistes en la decoració de les estofes.

Tots sabem lo molt que pot fer-se en la decoració dels teixits, degut als mil usos diferents a que s'apliquen, i, sobretot, al canvi continu de mostres que'l mercat demana. És cert que un bon estol d'artistes ha fet ja entre nosaltres campanyes brillantíssimes en aquest sentit; mes, com que les coses caminen i els afans creixen, les competències vénen, i els temps nous amb les despeses noves, demanen gent nova, heu's-aquí l'Escola preparant constantment els elements que assegurin aquesta continua movimentació, procurant posar els nostres teixidors al costat d'altres treballadors de fóra (per cert inferiors a nosaltres en algunes coses) i encaminant a la recerca de nous motius i maneres

aplicables a alguns dels innumbrables usos a què el teixidor s'aplica.

No cal que us digui que essent la nostra aula precisament dedicada a la ensenyança de l'art en el teixit, hem escullit per a posar en pràctica els nostres estudis els procediments que podien donar-nos més camp per córrer, i d'aquesta manera empènyer i intervenir en totes les llargues operacions de tècnica a que deu ésser sotmesa tota producció textil.

Per a portar a terme cada una de les varietats d'aquests teixits d'art, se vos presentaran a la resolució totes les innumbrables operacions de l'ofici, i de tal manera cal resoldre-les, que l'haver col·laborat en totes elles, dóna al que treballa una amplitud de punts de vista, un camp d'operacions vastíssim d'experiències a repetir.

Les teles que han sortit dels telers de l'Escola, aquest any, han sigut per als nostres estudis un exemple viu, de tota la part teòrica estudiada durant tres anys. Imagineu

re sortir el primer pam de tela que s'ha projectat, car arriba l'instant de veure realitzat en bé o en mal el resultat del llarg treball de croquis, càlcois i bocets, en el que tantes hores s'han ocupat. La delectança millor de totes és la que trobem (segons en quins teixits) al fer proves de colors, canyant les llençadores, els efectes de quals canvis donen sovint delicioses combinacions, que s'augmenten davant del goig de veure que's poden treure bon nombre de mostres distintes sense cap altra molestia que el treball (agradós per a l'alumne) de la prova de coloracions.

Precisament en el nostre curs d'art aplicat al teixit procurem d'una manera especial fer desvetllar aquest instint, d'harmonitzar i tonificar els diversos colorants que entren en una mostra, treient d'una mateixa mostra la major quantitat possible d'efectes.

Així, doncs, després d'un estudi depurat de quiscuna de les manipulacions, l'estudiant veu arribada l'hora del treball acomplert, proveint-se'l, ademés, de tota aquesta cultura tècnica, pràctica i artística, d'una cultura més general, que recull en les visites als museus o les grans indústries de filatura o fàbriques de teixits especials i d'estampats, i per fi a les tintorerías i fàbriques d'acabats que interessin d'una manera especialíssima als futurs teixidors i estampadors, que surtin de l'escola perfectament proveïts per a fer caminar el seu ofici cap a la perfecció.

Aquesta és la manera com se porten a cap en la nostra Escola els estudis d'aquest art industrial, procurant treure de cada estudiant el seu major esforç en la recerca i estudi de quiscuna de les operacions, i fent tot el treball amb el més clar entusiasme, que—dec dir-ho—és una de les coses que donen el resultat més eficaç.

L'ordenació pedagògica d'aquestes ensenyances de l'ofici, és el tòt, car, en ella hi deu predominar la llei natural de successió dels treballs, que donen a totes les ensenyances (que devenen necessitat per a l'alumne) una forta i fructífera intensitat. D'aquest bon ordre pervé un especial desig que manté l'esperit de l'alumne en una tensió constant, predisposant-lo a estudiar amb gust, a recerchar per son propi impuls quiscuna de les coses que analitza fins a les seves lleis més profundes. Per altra part, una indústria textil, o altra qualsevulga, té precisament la garantia de la seva bona ensenyança en el posseir al costat dels seus estudis teòrics-científics, bons tallers per a la

pràctica, on se porten a terme ço que abans s'ha estudiat. Això, ja quasibé podem dir que ho posseim.

El nostre estudi de l'Art aplicat en el teixit, se troba, doncs, situat al bell mig de la brega de les màquines que a la fi han devingut nostres amigues fidels, de les quals mai més comptem separar-nos. Al voltant d'elles les nostres converses se barrejen sobre els colorants i les salfactures. Se parla d'agulles, cartrons i jacquards, alhora que de domaços i brocatells de Lió, de les belles mostres que fan els altres païssos i de les que han fet en l'història, que En Folch estudia en les conferències que durant el curs ens ve donant.

Ens plau d'una manera especial aquesta barreja fagejadora de coses noves que s'aprenen cada dia a través les aules i les converses, convergint totes a un mateix fi, car elles veiem que mantindran viu l'intel·lecte i l'esperit dels homes que a aquesta noble indústria se dediquin.

FRANCESC CANYELLAS I BALAGUERO

Professora de l'aula d'Art aplicat al teixit de l'Escola Industrial de Barcelona.

(De la Pàgina Artística de *La Veu de Catalunya*).

La cianamida de calç

Amb motiu de haver donat aquests dies notícia de la cianamida com a destructora eficaç de la cuscuta dels aufalsars, son alguns els amics que'ns han demanat que donguessim notícies del què sia la cianamida, per a ensejar-ho en los aufalsars atacats de la terrible plaga.

Se tracta d'un producte nitrogenat modern. Fins avui es coneixien i usaven no més que 'l nitrat de sosa i 'l sulfat d'amoniac, aquest per adobar terres que'ls cultius necessitessen adobs nitrogenats de tardana i constant assimilació, el nitrat de sosa quan convenia fer créixer ràpidament una planta, per això 'l sulfat d'amoniac se colga amb els altres adobs juntament amb la llevor al fer la sembra i 'l nitrat s'aplica tirant-lo a l'eixam. Avui ja no són aqueixos dos productes nitrogenats els que emplea l'Agricultura, sinó que n'hi han dos d'altres, el nitrat de calç i la cianamida

de calç, tots dos estrets de l'aire atmosfèric.

Segons conta En Barcia Trelles, el nitrat de calç és un invent dels savis noruecs Birkeland i Eyde, els quals han obtingut aquest nou producte per medi de descàrregues elèctriques sobre la combinació del nitrogen de l'atmosfera amb l'oxigen, obtenint un nou adob que és més soluble encara que 'l nitrat de sosa, però el qual no's pot aplicar sinó en el precís moment que's necessita fer créixer ràpidament una planta.

Triomf també de la química moderna i de la electricitat és la cianamida. El professor Frank i 'l doctor Caro han ideat un altre mètode d'utilitzar aqueixa gran riquesa que conté l'aire, mètode que consisteix en combinar per medi del forn elèctric a altes temperatures, el nitrogen lliure de l'atmosfera amb el carbur de calç o senzillament amb una barreja de carbó i de calç. Per aquest procediment s'obté un compost nitrogenat nomenat cianamida de calç, o calcicianaamida, també coneguda amb els noms de calç-nitrogen i calç nitrogenada.

La cianamida de calç conté:

20 a 21 per 100 de nitrogen.

56 a 59 de calç, sia 40 o 42 de calci.

Ademés en la llur composició hi entre lo carbó, l'argila, l'àcid silícic quelcom d'àcid fosfòric i algunes altres matèries.

S'havia vingut discutint molt, sobres el valor fertilitzant de la cianamida, sense que fins ara s'hagués pogut establir d'un modo incontestable quins són els seus veritables efectes i els inconvenients que pràcticament presentés. Mes, recents investigacions semblen demostrar que's tracta d'un excel·lent adob nitrogenat, al qual li està reservat un gran pervindre.

La calcicianaamida's descompon en la terra baixa l'acció de la humitat i de l'àcid carbònic, transformant-se en calç i cianamida i aquesta a la seua vegada

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113 • Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

en amoniac, el qual es converteix aviat en nitrat, mercès a la intervenció de bacteries especials que han sigut descobertes per Loehnis i Perotti, es a dir que'ls microorganismes que produeixen la nitrificació de la cianamida son específics i els diferencien de les altres bacteries nitrificadores fins avui conegudes.

La calcianamida sembla que no serveix més que per a les altres mitjanament riques o molt riques de materia orgànica, perquè segons han observat els esmentats autors, les bacteries que nitrifiquen dit adob, solzament poden viure i desenrotllar-se en un medi ric de humus. De aquí que per a les terres arenoses i estèrils, inadequades per a les referides bacteries, la calcianamida no hi produeix bons efectes.

Quan la calcianamida s'humiteja, perd una part del seu nitrogen en forma de vapors amoniacals; per aqueixa raó, no s'ha de aplicar mai superficialment sinó que hi ha necessitat d'enterrar-la i fer-ho amb bastanta antelació a la sembra perquè quan aquesta s'practiqui, la cianamida s'hagi transformat eficaç-

ment, puix del contrari podria produir diciandamida i altres substancies tòxiques per a les plantes i perjudicials per a la germinació. Enterrant-la de 20 a 30 dies abans de sembrar, es dona temps a què totes aqueixes substancies secundaries verinoses, se descomposin tornant-se inofensives per als vegetals.

A Espanya no té gaire venda encara la cianamida, però és de creure que aviat se desenrotllarà el seu comerç, ja que actualment es construeixen fàbriques per a produir-ne a Italia, Suiça, Austria, França, Noruega i Estats Units d'Amèrica, podent-hi comptar la que està aixecant a Lleida la *Societat Ibèrica del Azoe*, de la qual no és avui hora de dir la especialitat de adobs nitrogenats que fabricarà, per més que prometem fer-ho oportunament, puix ha de mereixe la nostra atenció i l'entusiasme de nostra agricultura, le que tant a dins de casa s'aixequi una fàbrica de tanta importancia com sembla que serà la de Lleida.

V. S. i B.

De «Lo Pla d'Urgell»

Informació

Arxius de l'Institut de Ciències

El tercer volum, ara publicat, dels «Arxius de l'Institut de Ciències» ve a continuar la serie començada sota auspicis tant gloriosos, de les publicacions d'aquesta secció de l'Institut d'Estudis Catalans.

Obre el volum servint-li de frontispici, el retrat executat en gravat magníficament, del difunt professor Fages, glorià de la Química catalana, mort a Madrid en 1911 i al qual l'Institut de Ciències ret homenatge en aquesta publicació. Més endavant de la mateixa, en la secció de «Ressenya», un article del senyor Agell i Agell, del Laboratori de l'Escola Industrial de Barcelona, dona una notícia interessantíssima de la vida i principals treballs del professor Fages. Segueix a la notícia la llista completa de les seves publicacions. Aquest químic, fill de Tarragona, era conegudíssim a França i a Alemanya, on els «Annales de Chimie Analytique», de París, i el «Physikalische u. Chemische Zentralblatt», de Leipzig, s'honoraven reproduint els seus principals treballs. Darrerament, el seu treball capdal sobre «Els mètodes indirectes de la Química Analítica», havia sigut traduït integralment a l'alemany pel Dr. Werner Mecklenburg i publicat en la col·lecció de monografias científiques que, sota la direcció del Dr. W. Hen, professor de l'Universitat de Breslau, veu la llum a Stuttgart. Catedràtic, de feia molts

anys, a Madrid, el professor Fages, no oblidava el país que l'havia vist nèixer, i el senyor Agell, qui fou son deixeble, ens consta del mestre que la seva primera cura quotidiana era recórrer la premsa de Barcelona. Catalunya tenia un deute contret envers aquesta curiosa figura de la seva ciencia i és l'Institut qui, en aquest número de sos Arxius, ha sabut pagar-lo dignament.

En la secció oficial se conté al principi la reproducció de l'acord general de l'Institut, relatiu a les normes ortogràfiques de la llengua catalana. Aquestes normes no han estat encara aplicades en el present recull, per correspondre aquest tercer volum an el tom I dels «Arxius», destinat a ésser enquadrinat plegat, i dins del qual ha semblat preferible no canviar el sistema. Mes, a partir del pròxim volum, les Normes seràn integralment aplicades i la Secció així ho adverteix.

Un altre document importantíssim se conté en aquesta Secció oficial. Es la ponencia que sobre la publicació d'una «Fauna Malacològica de Catalunya», han redactat els membres de l'Institut, senyors Bofill i Pichot i Eugeni d'Ors. Continuant el començat respecte a la Flora, l'Institut s'ha volgut empendre un treball anàleg, sintètic i complet respecte la Fauna, les monografies de la qual aniràn apareixent a mida que pugui recullir se el material necessari. «Així—escriu aquella Ponencia—ens acostarem a l'ideal

que senyalàvem, en la nostra anterior ponencia sobre aquella publicació: a conèixer els elements naturals de la nostra terra, tant per a obtenir amb això el fi desinteressat que persegueix tota recerca científica, com per a arribar a que tothom, al nostre país, sia informat de les riqueses que atresora, i que demà poden obrir camps magnífics, tant a les seves energies d'esperit, com en les afirmacions de sa personalitat propia, com, per fi, a la seva activitat econòmica en general.»

Aquets estudis monogràfics començaràn pel de les conxes i molusco del nostre país, estudi que s'ha encarregat a persones competentíssimes dins la nostra ciencia, com és l'il·lustre naturalista don Artur Bofill i Poch, director del Museu Martorell, de Barcelona, al qual s'ha ajuntat com a col·laborador un altre naturalista competentíssim també en aquets treballs, el doctor don Manuel de Chia, de Vilassar de Mar. La publicació's farà en fascicles, contenint cada una una reproducció fotogràfica de les especies descrites en ell. Els treballs de l'edició del primer fascicle ja han començat.

Tres monografies d'autor català se contenen en aquest volum. La primera és deguda a don Esteve Terrades, de l'Institut, tractant «Del moviment estacionari d'una corda», i ve a constituir com una continuació del treball sobre «El moviment pertorbat d'una corda», insertat en el primer volum, que's publicà a les darreries de 1911. L'idea fonamental de aquest segon treball del senyor Terrades fou presentada el passat estiu al Congrés de Matemàtics, celebrat a Cambridge, en 1912, on son autor va assistir en representació del nostre Institut de Ciències. Altra de les monografies que's publiquen ara és de caràcter microbiològic. Es un estudi sobre «L'Inmunitat de la opsonica», degut al doctor don Joan Darder, de la Facultat de Medicina de Barcelona, i documentat amb gran copia de croquis i gràfiques. Segueix an aquest estudi una nota del doctor González, del Laboratori Municipal del Parc, sobre «Un nou procediment per a la diferenciació del «Bacillum typhosum i del Bacterium coli commic», en què's detallen els avantatges del mètode de l'autor sobre el mètode de Petruschky, generalment seguit en els Laboratoris. Il·lustren aquest article dues planxes en color.

La part més considerable del volum va constituïda per una extensa monografia zoològica, la «Sinopsis de los Ascaláfidos» del P. Longinos Navàs, de Saragossa. Aquest estudi de més de 100 pàgines i en el qual se descriuen més de 200 especies, és d'una alta actualitat científica. Bastarà dir perquè es compregui el moderníssim de les donades que conté aquest treball que s'hi han inclòs especies noves, descobertes en el curs de l'hivern passat, especialment al Congo belga i al Congo francès.

Dins la secció de «Ressenya» se termina en aquest volum un estudi de don Pere Corominas, de l'Institut, «Sobre el pensament filosòfic del jueus espanyols a l'Edat Mitja», on, amb motiu de la publicació del segon volum de la «Historia de la Filosofia espanyola» del senyor Bonilla Sanmartín i d'altres recents publicacions sobre l'antic pensament semític, s'insisteix, sobre tot, en el paper jugat, dins la cultura, pels jueus catalans.

El volumen se termina per una nota bibliogràfica den R. Turró, sobre'l llibre «Historia contemporània dels moviments nacionalistes» de A. Rovira Virgili i una recensió del treball publicat per Cabrera i Moles als «Anales de la Sociedad española de Física y Química» sobre magneotoquímica dels compostos elèctrics.

Dotze superbes planxes i multitud de gravats decoren el volum, executats amb aquella perfecció a què's tenen avesats els treballs de l'Institut. La primera, el retrat del Prof. Fages, que, segons hem dit fa de frontispici, és obra de la casa Thomas, de Barcelona. Les referents als Ascaláfidos, procedeixen de la litografia Marín, de Saragossa, essent de la casa «La Cruz», de Saragossa, els dissenys que il·lustren el text del mateix treball. Les 9 gràfiques i 31 figures de l'estudi del doctor Darder, així com les planxes de la nota del doctor González, són obra de la casa Henrich, de Barcelona, la qual ha curat també l'estampació del text.

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVELTATS ::

d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatats-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

***

INTERIORS COMPLETS

***

SECCIÓ COMERCIAL

MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

***

METAL-LISTERIA i LÁMPARAS

***

OBJECTES D'ART

***

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpids i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per omnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaris.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufregs i auxiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents

La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo (marcado) y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua Rubinat - Llorach